

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság,
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSKIRALY:

STAUBER JÓZSEF.

Szerda, október 21.

Boreovics tábornok győzelmet ígér. Sikeres előnyomulásunk Galiciában. Vereségeket szenved a francia balszárny.

Visszafoglaltuk Körösmezőt, Stryjt és Szerethet. — Ujabb győzelmek Galiciában.

Budapest október 20: A főhadiszállásról. Középgaliciában, különösen a Strwiaz folyótól északra a csata hevesége még fokozódott. Támadásunk állandóan tért hódít kelet felé. Egyes, különösen fontos magaslatok birtokáért mindkét részről rendkívül elkeseredett küzdelem folyt. Az ellenségnek minden kísérlete, hogy a Magierét tőlünk ismét visszahódítsa, meghiúsult. Ellenben a mi csapataink elfoglalták a Tiskowicétől északkeletre fekvő magaslatot, a mely nagy vetélkedés tárgya volt. Magierától délre az ellenséget több helységből kiűztük. Ezekben a harcokban ismét sok orosz, köztük egy tábornokot fogtunk el és gépfegyvereket is zsákmányoltunk. A foglyok ágyutü-zünknek rettenetes hatásáról adnak hírt. A Strwiaztól délre, ahol arcvonalunk Stryjt, Körösmezőt és Szerethet csapataink az ellenség elkergetése után birtokba vették. Höfer, vezérőrnagy. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

A francia balszárny veresége.

Berlin: Nagy főhadiszállás, október 20: Az Ostendétől part mentén előnyomuló német csapatok Iver szakaszon Nieuportnál ellenséges haderőkre bukkantak. Ezekkel tegnapelőtt óta harcban állanak. Tegnap is visszavertük Lille-től nyugatra ellenséges támadásokat, nagy veszteséget okozva az ellenségnek. Keleti hadiszíntéren semmi lényeges esemény nem történt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A felbujtó.

Arad, október 20.

A németek megint elsüllyesztettek egy angol tengeralattjáró hajót. Már ugyszólván alig mulik el nap, hogy a félelmetesnek hirdetett angol hajórajt valami csapás ne érje, alig mulik el nap, hogy a német tengerészek valami kellemetlen meglepetésben ne részesítenék az undorítóan büszke Albiont. Nincs hat hete, hogy az angol diplomácia vezérei gunyos fölénnyel mondták:

— A németek azt híresztelik, hogy a Warrior elsüllyedt. Valami újat kérünk, mert ez már nagyon unalmas.

Vilmos császár hős tengerészei készséggel teltek eleget a kivánságnak és egy hét múlva három nagy angol páncélos hevert a tenger mélyén. Mind a hármát az U. 9. német tengeralattjáró küldte a végtelen vizek fenekére. Azóta nem kelhet föl a nap anélkül, hogy valami csodás látványra ne bukkanna a háborgó tengeren. Anglia napról-napra megkapja azokat a döféseket, amelyek jelentékeny vérvesztést okoznak a sziget-országnak. És talán nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy Anglián kívül nincs ma ország Európában, a mely a megelégedettség érzésével ne szemlélné ennek a nagy tengeri birodalomnak vergődését. Szövetségeseinek van, legkevesebb okuk arra, hogy sajnálják őt. Belgium szomorú sorsa mutatja, hogy mit ér Anglia biztató barátsága. A korona és ország nélkül maradt Albert király, a portugáliai Emanuel kollégája sirathatja legjobban Angolországgal való barátkozását. Az ő nagy tragédiája véres betűkkel hirdeti Anglia teljes tehetetlenségét. De hirdeti egyúttal azt is, hogy a lélek nélkül való kalmárszövetségen nincs áldás, s az ilyen bandita-testvéresülés nem teremthet jó gyümölcsöket.

Anglia cirkuszának többi akvizitőrjei: Franciaország, a könyed akrobata, Oroszország, a láncos vezetett jegesmedve és Portugália, a csörgősapkás bohóc, — most tanulhatnak. Tisztán állhat előttük, hogy ez a háboru nem egyéb, mint Anglia kalózhadjárata, nem egyéb, mint Anglia irigységszülte aknamunkájának véres exploziója. Mint a telhetetlen gyártulajdonos a konkurensére, úgy agyarkodott Anglia hosszú esztendőkön át Németországra. Hogy Európában más ország is fejlődhetik szabadon és tündöklően, az rémesen fájt a gögös Angliának. És diplomáciája boszorkányos laboratóriumában addig kísérletezett, amíg összeolvasztotta a mások egymástól irtózó népeket: a franciát, az angolt, a belgát, az orosz, a japánt, sőt a szerbet és orosz-t is. S amikor azt hitte, hogy az egymáshoz tapasztott népkövek elég erős masszává tömörült, megindította a hajszát a német nép ellen, fölbujtotta ellene fél Európát. Orvendező lélekkel látjuk, hogy becselven terve nem sikerül és az uzsorás lélek fekete fondorlatait elsöpri a német- és osztrák-magyar erő félelmetes vihára: Anglia büszkesége: tengeri flottája nem mer teljes valóságában kimerészkedni a nyílt tengerre, hanem csak a partok mentén lappang. Tudja, hogy flottája elpusztulása az egész ország romlását eredményezi. A német hadi tengerészetet azonban ez nem akadályozza meg abban, hogy az angol hajóraj ellen támadásokat ne intézzen. Egyszerűen fölkeresik az angol vizeken és sorra elpusztítják a páncél kolosszusokat. Anglia megalázása, letörése már nincs messze s ha ez megtörtént: boldogan föllélekzik a világ: meghalt az álnokság, élni fog a béke.

Jelentkezésre hívják az aradi népfelkelőket.

(Október 22—29 közt kell jelentkezni a
24—36 éveseknek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 20.

Aradváros katonai ügyosztálya ma tette közzé azt a hirdetőment, amely a honvédelmi miniszter rendeletével jelentkezésre felhívott B. alosztályu népfelkelők összeírására vonatkozó tudnivalókat tartalmazza. A hirdetés a következő:

Az 1886. évi XX. t.-c. alapján utasítottak mindazon népfelkelésre kötelezettek, akik az 1878-tól 1890. évig bezárólag terjedő időben születtek és a sorozó vagy vegyes felülvizsgáló bizottság által 1913. év végéig fegyverképtelenségük osztályoztatva, illetőleg katonai vagy honvéd felülvizsgáló bizottság által a közös hadsereg, hadi tengerészet, a honvédség vagy a csendőrség kötelékéből 1913. év végéig elbocsátottak, vagy állítási kötelezettségüknek eddig még eleget nem tettek, hogy összeírásuk végett a tartózkodási hely községi előjárásánál (városi hatóságánál), kisközségekben a körjegyzőség székhelyén jelentkezzenek és pedig Aradon a katonai ügyosztálynál október 22-től 29-ig.

A jelentkezés alkalmával a népfelkelésre kötelezettek netán birtokában levő népfelkelési igazolványi könyv igazolásul felmutatandó. Az összeírtak, az előjárásnak később közzéteendő rendelkezéséhez képest, a folyó évi november 16-tól december 31-ig terjedő időközben és helyen népfelkelési bemutató szemlére fognak elővezettetni s ott alkalmasságukhoz képest osztályoztatni. Az alkalmasok bevonulásuk idejéről hirdetőment úján nyernek értesítést.

Azok a népfelkelésre kötelezettek, akik a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek papjelöltjei, vagy pedig, akik végzett tanulmányaik alapján a véderőtörvény 21. §-a értelmében az egyévi önkéntes kedvezményre jelenleg igényel bírnának, ebből minőségüket a bemutató szemlén az illető intézet bizonyítványával igazolni tartoznak. Az összeírás, a népfelkelési bemutatószemlén való megjelenés és egyúttal bizonytalan időre a népfelkelési tényleges szolgálat alól is felmentenek a következők: a) a pénzügyőrségnél tartósan alkalmazott népfelkelésre kötelezettek; — b) a vasutaknál és azok műhelyeiben, a forgalmi, pályafenntartási, vontatási, műhelyi és szertári szolgálatban, továbbá a m. kir. vasg. árak központi igazgatóságánál és az annak vezetői alatt álló gyárakban és üzemekben tartósnak alkalmazott népfelkelésre kötelezettek; — c) a posta- és távirdeintézeteknél, az I. es. kir. szab. Dunagőzhajózási társaságnál, a magyar királyi Folyam- és tengerhajózási részvénytársaságnál, a D. német dunagőzhajózási társaságnál, valamint egyes, a hadiforgalomban részvevő s a es. kir. triesti tengerhajózási vezetés által külön kijelölendő tengerhajózási vállalatoknál állandóan forgalmi szolgálatot teljesítő, vagy az azokhoz tartozó gyárakban és műhelyekben tartósnak alkalmazásban álló népfelkelésre kötelezettek; — d) a köszénbánya-munkásosztághoz tartozó népfelkelésre kötelezettek; — e) a községek és városok által kiállított népfelkelő munkások, valamint az egyéb különleges hadicélú szolgálatokra igénybevett népfelkelésre kötelezettek; — f) azon népfelkelésre kötelezett egyének, akik a népfelkelési tényleges szolgálat alól már eddig is névszerint felmentve voltak; végül — g) a bevett és a törvényesen el-

ismert vallásfelekezetek felszentelt papjai, illetőleg felavatott lelkészei és papi jellegű tanárai.

Aki a behívási parancsnak nem tesz eleget, azt karhatalommal vezetik elő és a törvény teljes szigorával büntetik.

Német ágyuk pokol tüzében.

(Léman tábornok naplója. — A fogoly
Lüttichl parancsnok az ostromról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Berlin, október 20.

Lüttichl várának német fogságba esett parancsnoka, Léman vezérőrnagy érdekes feljegyzéseket írt Loncin erőd lövetéséről és meghódításáról. Ezek a feljegyzések nemcsak azért érdekesek, mert kitűnik belőlük a német tüzérség munkájának hatása, hanem jelentős pszichológiai érdekességük is van, minthogy olyan embertől származnak, aki még az ellenségénél is megcsodált hősiességgel az utolsó percig kitartott a német gránátok tüzétől pokollá változtatott erődben.

A napló bevezetésében Loncin erődjét írja le, technikai részleteit, amelyeket színes rajzokkal vázol. Azután az ostrom lefolyását adja elő s ezt négy időszakra osztja fel. Az első azal kezdődött, hogy egy német tiszt intő zászlókkal 200 méternyi távolságra hozta a várat s így megmutatta az irányt a német tüzérségnek. Két óra hosszat megszakítás nélkül tartott a gránátüz, amelyet nagy pontossággal vezettek. Fél óra szünet után megkezdődött a 24 centiméteres ágyuk munkája. Tíz percenként egész éjszakán át gránátokat löveltek az erődre és rendkívüli károkat okoztak. A gránátok füstje betöltött minden helyet. Ez a mérges füst lehetetlenné tette a tartózkodást a fedett helyiségekben és arra kényszerítette a generálist, hogy a gyűlölköző térségen és a galérián szorítsa össze a védősereget. De ide is behatolt a kábita füst, amely erősen csökkentette a védősereg harc-képességét.

A lövetés harmadik szakasza másnap reggelről étkor kezdődött. A tüzelés rendkívül heves volt s csak délután két óra felé szűnt meg. A lövegek kitűnően voltak irányítva és borzalmas pusztítást végeztek. Az a boltozat, ahol a generális tartózkodott két adjutánsával, félelmetes lökéseket kapott, úgy, hogy alapjában megrendült az egész erőd. Egy gránát, mely a parancsnoki állás közelében robbant szét, halálos sültöt és fojtó port terjesztett a helyiségben. Minden ventiláció és az elektromos világítási készülékek elpusztultak, úgy, hogy a védősereg petróleumlámpákkal világított. Két óra felé szünet állt be a tüzelésben.

A lövetés negyedik időszakáról, amely Loncin erőd ostromával végződött, Léman tábornok ezeket írja:

— Két óra volt, amikor elképzelhetetlen hevességgel újból megkezdődött a tüzelés. Azt hittük, hogy a német ütegek salvókat adtak. Később megtudtuk, 42 centiméteres mőzsarakkal lőtték itt, amelyek ezer kilogrammos gránátokat röpítették, eddig nem létezett robbanó erővel.

Hallottuk, amikor megérkeztek; hallottuk a levegő reszketését, amely lassanként dübörgő orkán üvöltésévé fokozódott és borzalmas mennyörgésben véget ért. A reszkető föld fölött óriási por és füstfelhők kergelődtek.

A borzasztó tüzelés egyik pillanatában vissza akartam menni a parancsnoki álláshoz, hogy megnézzem, mi történt ott. De alig tettem néhány lépést a galériában, amikor hatalmas légnymás a földhöz sújtott, úgy, hogy arcom buktam. Felkeltem és folytatni akartam utamat, de a mindenütt érezhető fojtó levegő legyökerezte lábaimat. A felrobbanó puszkapor gázának és annak a tűzvész füstjének volt a keveréke, amely a légénységi termekben ütött ki, ahol ágyak és butorok voltak.

Vissza kellett tehát mennünk, de a levegő most már olyan volt, hogy nem lehetett beszívni. Szinte megfulladtunk volna, ha Collard kapitánynak, adjutánsomnak nem támad az a gondolat, hogy az ablak pánzélzátának felső részét levegyük, miáltal kis levegő jutott a helyiségbe. Minthogy folyton az a gondolat foglalkoztatott, hogy a védősereg egy részét biztonságba helyezzem, megmondtam kísérőimnek, hogy a contréscarptra akarok menni. Odavezettek hát, de mekkora volt a meglepetésem, amikor láttam, hogy az erőd beomlott, törmelkei megtöltötték a bejáratnál levő árkot és dombot alkotak, amely az escarptól a contréscarpig húzódt.

Katonák szaladtak ide-oda ezen a dombon. Belga csendőröknek néztem őket és rájuk szóltam: Csendőrök! — de fuldoklási rohamot kaptam, szédülés fogott el. A földre buktam.

Mikor megint magamhoz tértem, kísérőim körében találtam magam, akik segíteni akartak rajtam, de köztük volt egy német kapitány is, aki egy pohár vizet nyújtott felém.

Körülbelül este fél hét óra lehetett (mint később megtudtam), betegkocsira tettek és Lüttichbe vittek.

Fogoly voltam, anélkül, hogy megadtam volna magam.

Később megtudtam, hogy Loncin erődje körülbelül délután négy óra husz perckor a levegőbe röpült, épen abban a pillanatban amidőn engem a galériában a földre sújtott egy füstfelhő és hogy azok a dombon ide-oda szalárgáló katonák, akiket én belga csendőröknek néztem, németek voltak.

Hasonlóképpen értesültem arról is, hogy a német utászkatona azt a parancsot kapta, hogy mentse meg a vár védelmezői közül azokat, akiket még életben lehetne találni. Lüttichbe érve, a tartományi kormányzó palotájába internáltak, Collard kapitány századparancsnokkal és tisztiszóigámmal együtt.

Kolewe német vezérőrnagy, a város katonai kormányzója, Collard kapitány és B. német őrnagy, társparancsnok jelenlétében tisztelettel jöleül egy kardot nyújtott át nekem. Ez a fegyver itt van a magdeburgi citadellán lévő szobámban.

Borzalmasak voltak a lelki szenvedések, melyeket ki kellett álnom, ezek elfelejtették testi fájdalmaim. Pedig foglalkoznom kellett az utóbbiakkal is, mert minden pillanatban rosszul lettem és szédülés fogott el, úgy, hogy megtántorodtam. A loncini fojtó levegőben való tartózkodás tökéletesen beteggő tett.

Collard kapitánnyal és a legényemmel, akik nem hagytak el, legelőször is Kölnbe vittek a német őrnagy kíséretében, akinek udvarias és szívélyes magatartását sose fogom elfelejteni. Kölnbe érkezve, egy szállodában helyeztek el s itt vártuk be legközelebbi rendeltetési helyünket. A szálloda igen jó volt. Egy katonai őrzőállás állandóan felügyelt ránk.

Augusztus 23-án a magdeburgi citadella szállításra került.

Az aradi háziezred a galíciai harcokban.

Hősiesen elfoglalt magaslatok. — Négy napig szakadatlan tüzharc. — A hordágyról vezénylő parancsnok.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad október 20.

Hősies előnyomulásban van hadseregünk október negyediké óta az északi harctéren. A király nevenapján jelentette be Frigyes főherceg főparancsnok, hogy megkezdjük offenzívánkat, ami népies nyelven azt jelenti, hogy kiverjük az orosz Galiciából. Serageink kipihenték magukat, pótolták a hiányokat és most már olyan feltartózatlanul ismét előnyomulásuk, hogy Hófer vezérőrnagy jelentései szerint már csak igen kis idő választ el attól, hogy Galícia teljesen megtisztuljon az orosz inváziótól és szövetséges seregeink döntő csapást mérjenek az ellenségre.

Szívszorongva várjuk ezt a pillanatot, de egyszersmind a legnagyobb bizalommal és szilárdan reméljük, hogy győzelmünk teljes lesz. Oda figyelünk mindnyájan, lélegzetünket visszatartva, északra és a két hetes titáni küzdelemben is keressük a mi fiainkat, az aradiakat. Przemyslből már megjött az örömhír tegnap. A megvívhatatlan vár védelmének oroszlátszívű harcossai között elsősorban tüntették ki magukat a mi dicső honvédjeink. Mikor az újságírók tisztelegtek a vár parancsnokánál, Kuzmanek Armin altábornagynál, egy vezérkari tiszt kinyitotta az ablakot és rámutatott az utcán elvonuló honvédhadosztályra:

— Ezeket illeti minden dicsőség — mondotta.

Magá Kuzmanek altábornagy az öt üdvözlő Győr városának, ahol családjá lakik, ezt táviratozta: „Örömmel szolgál mindnyájukkal tudatni, hogy a vár ellen intézett vad, elkésredett rohamok visszaverésében nagy része volt Magyarországot vitez fiaiak, akik mindnyájan a legnagyobb hősiességgel és halálmegegyezéssel harcoltak.”

A galíciai harctéren küzdő csapataink közt ott tudjuk vitez háziezredünket. A régi hírnévhez méltón viselkedő csapat eddig is derekasan megállotta helyét és nagy önfeláldozással, a sok viszontagság ellenére is megingathatatlanul győzhetetlennek bizonyult. Az Aradi Közlöny, amennyire a viszonyok és a harctérről érkező teljesen megbízható értesülések megengedik, már eddig is lelkes és hűséges krónikása volt háziezredünk dicső tetteinek. Most is örömmel teszünk eleget eme tiszteletnek, mert büszkeséggel tölt el, hogy a mi katonáink a világháború második szakaszának legelején ismét hálánkra és büszkeségünkre méltóknak mutatkoznak.

Az ezred, amely restablirozása után néhány nappal ismét súlyos megpróbáltatások elé került, keményen állta mindazokat a nehézségeket, amelyek az új harcokban való bevonulással jártak. Több napos meneteléssel érte el a részére kijelölt helyet, amely egyúttal a legfontosabb pozíciók egyike volt. Innen kellett egy olyan sztratégiai mozdulatnak megtörténnie, amely megindítja az orosz kivonulását Galiciából. Hófer vezérőrnagy tegnapi jelentése már mondja, hogy a Stryj folyón átkeltünk és elfoglaltuk a Magiera magaslatot. Hosszu és nehéz küzdelem volt ez. Rettentő kitartással tüzfóhélyvel, napokig tartó szivós küzdelemmel lépcsőről-lépcsőre lehetett csak előre menni, mert az oroszok olyan megerősített pozíciókban voltak, hogy nehéz tüzéségünk valóságos várszerű ostromot intézett azok ellen.

Az ezred egyik zászlóaljja azt a parancsot kapta, hogy a front mögött fölfalított nehéz tüzéség fedezetéül szolgáljon. A tüzerállástól jobbra és balra elterülő magaslatokat szállották meg és az ágyuk megkezdtek az ellenséges centrum ellen a tüzelést.

— Leirhatatlan a nehéz tüzéség munkája — mondotta az Aradra érkezett tisztünk, aki résztvett ebben a titáni küzdelemben — az em-

ber azt hiszi, hogy nincs is a földön. A hangok, a hatás valóban pokoliak. Az első órákban úgy hat az ember idegeire a katteriak tüze, hogy azt hiszi, hogy egy pillanat múlva elveszti az eszméletét. Nem is tudja, mi történik körülötte, nem is tudja, hogy él-e vagy hal-e. Bámulatosak voltak tüzeink, akik olyan precizitással löttek, hogy az ellenség részéről jött srappelleket csakhamar feleserélték az oroszok gránátokkal, mert félniök kellett, hogy az állásaik egy-kettőre szét lesznek morzsolva. De esem használt. A mi tüzéségünk pozíciója megingathatlan és olyan ügyesen rejtett volt, hogy egy egész napon át hiába keresték az ellenség lövegei.

— Mikor a nehéz ütegek már megtették kötelességüket, parancsot kaptunk mi is az előnyomulásra egyszersmind értesítést arról, hogy az oroszok valószínűleg ellentámadásra készülnek, mert erősítéseket kaptak. A zászlóalj megindult és egy jobb oldalt elterülő erdő védelme alatt és háborítatlanul foglalta el alig ezer lépésre az ellenségtől új hadállását. Itt kaptuk meg a parancsnokság jelentését arról, hogy velünk szemben öt orosz zászlóalj, tehát ötszörös erő van és mi itt addig tartunk ki, míg erősítést nem kapunk. Ismét rettenetes két nap következett. Gyilkos tüzelés, amelyet a képzelet sem tud maga elé varázsolni. Mi már kitapasztaltuk, hogy mit jelent az orosz tüzer és ezért a tisztiek állandóan a logénységet arra oktatták, hogy elhamarkodva löni nem szabad, a tüzelésnek olyannak kell lenni, hogy minden lövés egy treffer legyen. Mert csak kitartással és fölényvel lehet a tüzerőt meggöngyíteni. Itt a rohamozás nem használ. Az oroszok fegyverei ugyezőlván egy egész nap egy pillanattig sem pihentek. Az ágyukra is folyt eközben. Es ismételve kell megemlékeznem, hogy a tüzéségünk elhallgattatta az oroszot.

— Negyedik napja folyt az emberfeletti birkozás, mert ez már másnak nem mondható. Ószintén megvalva elkészültünk a halálra, mert azt hittük, hogy ekkora tüzerővel szemben csak feláldozhatjuk magunkat. Mekkora volt azonban meglepetésünk, amikor egyszerre, mintha elvágta volna, elhallgattott az orosz fegyverek szava. Vártuk a folytatást, de nem jött. Vártuk a támadást, de nem jött. Láttuk tehát a magunk szemével, hogy megtört az oroszok offenzív ereje. Öt orosz zászlóalj, amelyet a mi egy zászlóaljunk lobirt, ez olyan eredmény, amely egy fényes folytatásra való jogos következtetésre adott nekünk alkalmat. Mondhatom, hogy új élet költözött belénk. Felvillanyozott bennünket a szemünk láttára történt hatalmas fordulat. A helyzet megérett a cselekvésre. Erősítéseket kaptunk. Parancs érkezett az újabb előnyomulásra. Lelekesszve, loirhatatlan enthusiaszussal mentünk előre. Természetesen az ellenség gyilkos tüzelést zúdított reánk és golyói szedték közülünk az áldozatokat. A zászlóalj parancsnoka súlyos beteg volt, de nem távozott a harcmezőről. Hordágyon vitette magát és úgy osztotta parancsait. Voltak tisztiek, akik megsebesültek és akit két ember támogatott jobbról-balról, de mégsem vonult vissza a költöző helyre. Az öt orosz zászlóalj óriási veszettség mellett vonult vissza. Mi pedig elfoglaltuk a fontos magaslatot. A nehéz tüzéségünk által összelőtt rendkívül jól megerősített lövész-árkok tele voltak halottakkal. Ez a hat nap a házi ezred történetének legragyogóbb napjai közé tartozik.

Magyar nemességgel kitüntetett tábornok. A király — Mint a hivatalos lap ma közli — személye körüli minisztere előterjesztésére Hadfy Imre altábornagynak, valamint törvényes utódainak, különös kegyelemből és kivételesen a magyar nemességet „Livnói” előnévvel, díjmentesen adományozta.

A csanádi püspök a harcoló katonákért.

(Glattfelder Gyula dr. pásztorlevele. — Diszszirhelyet az elesett hősöknek.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Temesvár, október 20.

Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök most adta ki ez évi tizenötödik pásztorlevelét, mely a világháború eseményeinek méltatásával kapcsolatban több figyelemreméltó feladatot bíz az egyházkerület papságára. A püspöki körlevél beszámol a Magyar Hadseregélyző és a Vörös Kereszt Egylet gyűjtésének céljáról, a Hadseregélyző Bizottság népjóléti albizottságának működéséről, a Galiciából menekült tanszemélyzet segélyezéséről, az iskolaépületeknek katonai csatlókra való átengedéséről és több jelentős egyházi eseményről.

A pásztorlevél a következő szózáttal vezet be a nagy eseményeket:

— Fenn a messze északon és délen közvetlenül a mi egyházmegyénk határán véres harcok dülnek. A kimenetel Isten kezében van. Ugy érezzük, hogy az igazság ereje a mi pártunkon van. Ez a tudat és meggyőződés vigasztalja, bátorítja s erősíti a diadal reményében bizakodó lelkünket.

A nemzet disse-virága, a mi hadbavonult fiaink mindenütt hősi lélekkel teljesítik kötelességeiket. A király szavára megmozdult a nagy tábor; sehol egyetlen kislelkű ellenmondó szó nem hangzott el. Ott hagyták az éke szarvát, letették a szerszámot, kivonultak a gyárakból és a hivatalokból, kiesett kezükből a kenyérkereső toll és fegyvert ragadtak a fenyegetett haza védelmére.

Eddig már két hónapon keresztül tűrő lélekkel meghozták a mi katonafiaink azokat az áldozatokat, melyek a hadviseléssel járnak, azok fáznak, túrnek-szenvednek, sebeket kapnak és osztanak, hősi halált halnak a hazáért és mindnyájunkért. A jó Isten megáldja hősi vállalkozásukat, minden csepp verejték, minden áldozat, minden kiontott csepp vér és élet dicsőséges kamatot hoz a haza javára.

Mi idehazamaradtak továbbra is terített asztal mellé ülünk, védekezünk a hideg ellen, ahogy jól esik, puha-meleg ágyban hálunk, úgy rendezük be dolgainkat, ahogy tetszik és főképp ágyu- és puszkagolyó nem veszélyeztetni esontjaink épségét, életünket.

Nyilvánvaló, hogy az itthon ülő társadalom nem hozhat akkora áldozatot, mely a harcban ázó-fázó, vérző és haldokló katona áldozatával összemérhető volna. De ép azért ez a társadalom nyujtsa ki mindkét segítő kezét, nyissa ki erszényét, mikor arról van szó, hogy önönfiaink, a harcoló katonák, gondjait kevesbitsük, szenvedéseiket enyhítsük, hogy a haza oltárára méltó áldozatot tegyünk.

Megható része a pásztorlevélnek az, melyben a megyéspüspök a harctéren elesettek részére közös sirhelyek és emlékek létesítését javasolja és erre vonatkozóan utasításokat ad papságának. A pásztorlevélnek ez a része a következőképpen rendelkezik:

— A most folyó háborúban a mi katonafiaink közül számosan a hősök halálát lelik a csatamezőkön. Holttetemeiket nem hozhatjuk haza a temetőbe az apák porladozó esontjai mellé, hanem a messze távolban közös sírokba tessük le őket nyugovóra. Bizonyára csak kivételes esetekben jutnak haza egyes elhaltak elhunyt szeretteik közelébe. Kegyeletes és méltó eljárás volna, ha idehaza minden temetőben megfelelő diszhely jelöltetnek ki avógból, hogy azoknak a hősöknek holttesteit, akik a harcban megsebesültek, vagy elesetek, itthon egymás közelségében, megkülönböztetett helyen eltemethessük, vagy azok részére, kik messze földön pihennek, méltó emléket állíthassunk. Ahol a temető katolikus tulajdon köpez, iparkodjék a plébános a hitközség mérvadó tagjaival egyetértően ezt a kegyeletes célt megvalósítani, ahol ily temető nincsen, törekedjék befolyásával az illetékes hatóságot hasonló rendelkezésre indítani.

A pásztorlevél a továbbiakban több belső egyházi kérdéssel ad számot és tájékoztatja az egyházkerület papságát.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Szerda: Mihály pópa leánya.

Csütörtök: Vörös ördögök, új operett és kabaret.

Péntek: Vörös ördögök és kabaret.

Szombat: Vörös ördögök és kabaret.

* **Mihály pópa leánya.** (Sas Ede háborus drámájának bemutatója.) A háboru: ez a legnagyobb dráma annyi apró, véres és meg-rázó drámát foglal össze, annyit teremt, hogy csak avatott szem, hozzáértő kéz, írói lélek kell hozzá és izig-vérig eleven, színpadra alkalmas, értékes alkotás kerül ki az igaz történetből. Így született meg Sas Ede drámája, amelyet ma mutatott be az aradi színtársulat. Sas Ede, az újságíró megtalálta avatott szemmel a témát a nagy háboru egyik kis epizódjában, Sas Ede a fáradhatatlan színpadi drámává formálta és Sas Ede az író nagyszerűen megírta. Egyszerű dolog: csak ennek a három képességnek kell egy emberben egyesülni, hogy Mihály pópa leánya egy csapásra megíródjék és egymásután arasson sikereket a vidéki színpadokon. Hazafias dráma ez, de nem a szó frázisos értelmében, hanem igazi mély érzéstől áthatott munka, amely minden szavával az életet adja. Sas Ede drámája a magyar érzési rutén leány szerelméről szól: szerelméről, amely a magyar tiszthez és a magyar hazához fűzi, szerelméről, amely erőt ad színtárára, hogy élte árán is megakadályozza a rutének árulását, édesapja árulását. Az aradi színtársulat nagy ambícióval készült a bemutatásra és a jelenlevő szerző instrukcióit követve egységesen, szépen hozta ki a drámát. Nagy sikere volt K. Kápolnay Juliskának a magyar érzési rutén leány szerepében; Várnainak, aki a pópát játszotta és a többi szereplőknek is, akiket a felvonások után ismételtén függöny elé szólított a kicsiny de halás közönség tapsa. Minden felvonás után kitapsolták a jelenlevő szerzőt is.

* **Weil Magda és a Vöröskereszt Egyesület.** Az aradi születésű, kiváló hegedűművész: Weil Magda ismét ott van, ahol adni kell a jótekonyságuk. Alig két esztendője, hogy az aradi újságírók nyugdíjintézte javára rendezett hangversenyen mutatta be művészetét, ma, amikor mindenki egy ember módjára azon van, hogy tehatsége szerint hozzájáruljon a háboru szenvedéseinek enyhítéséhez, Weil Magda ismét díjjal jutalmazva adja művészetét, hogy azt a Vöröskereszt apró pénzre váltva és sebesült katonáink ápolására fordítsa. November 8-án, vasárnap este a kultúrpalota nagytermében tartja meg az aradi Vöröskereszt estélyét, melynek keretében Weil Magda művész programjának legjavával lép a közönség elé. Jegyek előjegyezhetők Scherhag II. és Fia üzletében.

* **A vörös ördögök új operettben színpadra kerülő Augustia hangverseny műsorán** Kiss Miklós Kurucz dalokat énekel. Készlerné Zongora kísérettel, monológot ad elő Sz. Rontai Boriska Dóssy Nusi, táncos, Fülöp Irma, Járay Sándor, Borosnyai Kató és Pataky Vilma énekekkel szerepelnek. Az operettben el van foglalva ugyazólván az egész színtársulat, nemcsak a benne előforduló hangversenyben, hanem mint főszereplők is.

* **A gyáva fegyver.** (Társadalmi dráma az Apollóban.) Két nagy slágert mutat be szerdán az Apolló. „A gyáva fegyver”, egy rendkívül érdekes, izgató társadalmi dráma bányarobbanásból keletkező tragédiának idegizgató részleteit mutatja be a legtökéletesebb realizmussal. A kiváló darabban három felvonáson keresztül egymást váltják a legnagyobb színpadi jelenetek, amelyek méltán csodálatra ragadják a közönséget. A második főszínpadon, amely szerdán bemutatásra kerül az Apollóban: Hanny Weise mint csibész. A rendkívül finom, hangulatos vigjáték főszerepét Hanny Weise, a brünniek világbíró, dédelgetett kedvence játszotta s már ez a körülmény kétségtelemé teszi

a pompás vigjáték sikerét. A két főszínpadon kívül látványos képeket is bemutat az Apolló. A szerdai új műsor csak egy nap kerül bemutatásra.

* **A szegény főúr.** (Társadalmi dráma az Urániában.) Egy főúri család utolsó sarjának Di Veio hercegnek történetét mutatja ma be a színház. A herceg egész vagyonát elkölve moziszinészeknek megy, egy kartársnőjébe szeret bele és mikor az hűtlenül elhagyja, bosszút esküdve ellene, egy drámai jelenet lejátszása alkalmával megöli. — **Hiteles harctéri felvételek IV. sorozata az Urániában.** Ma folytatja a színház a hiteles harctéri felvételeknek előadását és a ma bemutatásra kerülő IV. sorozat a boszniai harctér egyes jeleneteit tartalmazza. A felvételek mindegyike aktuális és kiválóan érdekes. A főhadvezetés, a balkáni haderő főparancsnokának működése, boszniai seregeink vezérkara, a csapatok táborozása és készülődése az ellenség ellen, egy ellenséges golyók által átlőtt aeroplán stb. a legkiválóbb összeállításban igen érdekes látványosságul fognak szolgálni.

* **A „világháboru képes krónikája”** Kerpelnél. Ára füzetenként 24 fillér. 411

Albert király

antwerpeni kastélyában.

(Ahol utoljára aludt belga földön a menekülő uralkodó. — Az egyenruha nélkül futó belga sereg.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 20.

Binder Henrik a Berliner Tageblattnak a francia és belga harctérre kiküldött haditudósítója az Antwerpen elfoglalását követő eseményekről a következőket jelenti:

— Október 9-án adta át Antwerpen polgármestere a várost a német sereg parancsnokának. Idáig a hadi szokás az volt, hogy az elfoglalt erősséget a védő sereg valamely tisztje adta át a hódítónak. A belgák, akik teljesen angol szövetségeseik befolyása alatt állottak, szakítottak ezzel a szokással: biztonságos helyre vonultak és a város átadásának formáit a polgári hatóságokra bízta.

A Norddeutscher Lloyd és a Keletafrikai vonal rakpartjain szervezett vad futással igyekeztek a Scheldén átjutni, hogy Osztenébe meneküljenek, ahonnan a polgári lakosságot már három nappal előbb Yorkskirebe szállították. Ez a hatalmas rakpart kusza látvány most. Ezernyi ezer egyenruha hever vad rendetlenségben szanaszét. Fegyverek, töltények, egész ozredok számára elegendő felszerelés halmozódik össze tarka egyvelegben. A menekülő belga katonák itt vetkőztek ki nagy sietve az egyenruhákból és lázasan bujtak a készen tartott polgári öltönyökbe. Még a katonai zónakarok tagjai is eldobálták hangszereiket és ruhájukat. Ez a tarka ragyogása a sujtásos egyenruhának, a különféle ozredok sapkáinak ékesen beszél arról a riadalmas futásról, amelylyel a belga hadsereg maradványai menekült. Az egyenruhák és elszort lövedékek között sok angol is akad. Az ozredok könyvei és iratai összetéptve, összetaposva hevernek a földön, doboz és facipők, oltított fegyverek és leszakadt civil kalapok között. Egy helyen csillogó tiszti waffenrock hever az akták közepén. Aligha menekült még hadsereg annyira ész nélkül, terv nélkül, fegyverét, ruháját elszorva, mint ahogy a belgák és angolok Antwerpenből elfutottak.

Aki látta a város védelmi övének délkeleti erőreit Waelholmtól Brocchenig, az megérti, hogy Antwerpen védelmének hirtelen összeomlását a német tüzérség verhetetlen fölényo okozta. Csodálatos biztossággal lőtték össze a legtöbb erődöt a tüzérek és nehéz ütőgömbök munkája megsemmisítő volt. Wawre-St. Catherino erődben a páncéltornyok fedő boltozatát a nehéz lövedékek által okozott légnymás tíz méternyire dobta el.

Lierre erődben a méterekre kiszámított pontos lövés alapján fordította ki a tornyokat. Így haladt előre lépérel-lépésre, erődről-erődre Antwerpen meghódítása.

Amióta Antwerpen elesett és a belga sereg feloszlóban van: Belgium állami léte is pusztulásnak indult. Albert király a német ágyúk mennydörgése közben menekült el. Készen álló udvari vonatát nem használhatta, mert a német aviatikusok a vasúti készülődéseket megfigyelhették volna. A király így autón kelt utra. Antwerpen népe álmélkodva látta ezt a menekülést, hiszen még egy-két nappal előbb csengő frázisokat hallhattak a királyi palota erkélyéről, hogy a várost az utolsó lehetőségig védeni kell. Még a királynál is hamarabb menekültek az angolok, akik október 8-án reggel, amikor már négyszázhusz német gránát hullott a városba, elvonultak a Scheldén túlra, de a belgákat azzal biztatták, hogy tartsanak ki, amíg segély érkezik. A belga védősereg tehát kitartott, elutasító választ adott a német parlamentnek és amikor nyolcszáz újabb gránát repült a városba, házak és utcasorok gyulladtak ki, oltani nem lehetett, mert a vízvezeték már Waelhelm erőddel a németek kezébe került: a belgák még mindig várták a segítségükre erősebb sereggel visszatérő angolokat. Este lett és az angolok nem mutatkoztak. Ekkor azután elfutottak a belgák is. A polgári hatóságok fejvesztett tagjaira hárult a feladat, hogy megmentse Antwerpen az ostromlók előtti meghódolással.

Az október 9-én bevonult németeket előinté bizalmatlanul fogadták, mert az angolok azt hitték el az antwerpeniekkel, hogy a „vad” németek lemészárolnak mindenkit. A gyűlölet azonban most már teljes erővel az angolok ellen fordult, különösen szóta, amióta a belga lakosság megtudta, hogy a határokon túl menekült belga katonák egy részét a francia-angol szövetséges seregben harcoltatják, ágyúgömböknek használják föl.

Ma Belgium csak földrajzi fogalom. Belgium területén belga állam nincs és ép ezért Anglia oly módon gondoskodott arról, hogy Belgium államjogi értelemben meg ne szűnjön, hogy az angol Guernesey szigetét a háboru tartamaára belga territóriummá minősítette és ide költözik át az eredetileg Havre-ba menekült belga kormány.

Albert király — mint ismeretes — Londonba menekült. Belgiumi tartózkodásának utolsó napjait a bevéhetetlennek hit Antwerpenben a Place de Meir en lovó királyi kastélyban töltötte. Kicsi, egyszerű főúri kastély az antwerpeni királyi palota, amelyet 18. századbeli stílusban építettek és rendeztek be. Néhány kollégámmal engedélyt kaptam a kastély belsőjének megtekintésére és bejártam a királyi palota termeit, amelyekben még láthatók a hirtelen oltározott menekülés nyomai. A termek ódon divatu berendezésével élénk ellentétben állanak a mindenhol elhelyezett házi telefonok. A király íróasztalán szétszórt papírok hevernek és nyitva áll a tintatartó. Az író-mappa mellett a Kölnische Zeitung egyik száma. Az újságlapon ceruzával megjelölték az egyik cikket. „Az igazság Löwenről” — ez a megjelölt cikk címe...

A hálószobában az ágy megvetetlen, rendetlen. Amióta a király utoljára aludt benne, nem volt aki megvesse és nem is volt kinek. A hálószoba mellett van a kis Marie-José hercegnő szobája. Néhány elhervadt virág hever itt az éjjeli asztalkán. A kandalló szélén egy doboz tanninpor. A dobozon cifra irással: „S. A. R. Madame La Princesse Marie-José de Belgigue.” A kis hercegnő gyermeki álmaiba sötét és riasztó árnyékként hullhattak ezek a napok. Az örületes riadalom, a szobalányok könyei, a menekülés, a fölzavart, megzaklatott élet egyszerre ráborultak idáig gondtalan, csillogó gyermekségére.

Aradiak közt a borkuti táborban.

— Autóut az oroszok által földült vidéken. — Kifosztott falvak, fölrobbantott utak. — Az ekvitációs tiszték. —

— A mármaroszi hadiszintérre küldött tudósítónktól. —

Borkut, október 20.

Mindenekelőtt örömmel jelentem, hogy az Aradi Közlöny tudósítója a harcoló csapatok elővédjéig érkezett és A. gróf vezénylő tábornok excellenciája engedélyt adott részére, hogy az offenzív csapatokkal tovább vonuljon.

Reggel még bizonyos kétségbeeséssel kóboroltam Mármarosziget utcáin s emberi számítás szerint nem kínálkozott részemre semmi alkalom, hogy a külső seregekig eljuthassak. Reggel még úgy tudtam, hogy seregeink Rahón állanak, de kocsis nem vállalkozott arra, hogy elvisz, más kommunikációs eszköz, vonat, autó nincs. Végre egy zsidóka nagy rábeszélésre hajlandó Terebesfejérpatakig elvinni. Ha nem kínálkozik más alkalom, ez is jó, majd csak tovább segít a jó isten Fejérpatakról, ahol még békén voltak harcok.

Az uton az ismert kép, az ismert községek: Szigetkamara, Tiszaveresmart, Karácsonyfalva, Booskó, amelyeket már leírtam az Aradi Közlöny olvasóinak. Booskón mindössze egy újság: a három akasztófa, amely a főúton áll. Tetejükön egy-egy kalap hirdeti, hogy hivatásukat már teljesítették, amint értesülök, kedden. A Tisza-hídnál egy ór állít meg:

— Halt, halt! Passierschein!

Látom, hogy polyák népfelkelő, tudom, hogy az istenadának magyarul vagy németül órák hosszáig is beszélhetek. Belenyulok tárcámra s találmra kiveszem — arcképes Acsev, szabadjegyzemet. Az ór haptákba vágja magát, szalutál:

— Passiert!

Még gondolkodom azon a problémán, hogy jutok tovább, mikor egy katonai auto áll meg előttem, rajta egy hadnagy, akit Szigetről látásból ismerek, egy automobilista tiszt s Tarján Vilmos, Az Est munkatársa. Odalépek a tiszt-hoz s megkérem, vigyen tovább. Eleinte szabadkozott, hogy engedély nélkül nem teheti, később mégis felvett. A tiszt: D. Pál hadnagy. A. gróf adjutánsa, az automobilista pedig Friedrich István gépgyáros, gróf Károlyi Mihály amerikai utitársa. Mikor visszatéréséről kérdezősködöm s kalandjairól, nevetve válaszolja:

— Azt hiszem életemben nem eszem többet babesuszpájt. De azt hiszem, te is megúnnád, ha ötven napon keresztül csak azt ennéd.

D. Pál a kezembe nyom egy karabélyt.

— Ha aztán megtámadnak bennünket, te csak lövöldözz! Ez az auto már jó néhányszor volt tüzben!

Most már repülve haladunk keresztül a kipuhtalt községekben. Mindenütt a szokott kép, a nyitva tátongó kifosztott lakások, amelyekbea kozákok ruthének látogattak be. Szomorubb látványt nyújt Visóvölgy: ezt a községet a menekülő kozákok *telpörkölték*. Itt látom az első fölrobbantott hidat, az országutét, amely egyik oldalán szabályos rézsutosan bedűl a vízbe. Berlebásnál a vasuti hid utolsó pillérjét robbantották fel, de nagyobb kárt nem okoztak, pionirjaink már szorgalmasan dolgoznak a javításon. D. hadnagy, aki parancsokat visz az Oberkommandótól A. grófnak — az ilyen parancs máskor két-három sor, a mostani több gépirásos oldal teli kedvező dol-

gokkal — a pionireknek is hoz parancs s megkérdezi a főhadnagytól:

— Mikor lesz kész a munka?

— Egy-két óra múlva!

Innen minden pályaudvar, vasuti őrház felrobbantva, sőt egy helyen a magasan a Tisza mellett vezető műutat is felrobbantották. Persze az uttest már fel van töltve, de az első egy-két napon nehezen ment itt a közlekedés. Rahón szintén kifosztva a lakások. Találkozunk Nyegre László főispánnal és a főbíróval.

— Mi újság?

— Mint mindenütt, itt is kifosztották az urakat és zsidókat.

Gyönyörű, vadregényes uton száguldunk. Magas, erdőkoszorúta hegyek, lent a mélységben, az uttestől négy-öt méternyire a smaragd-zöld Tisza. A nap intenzíven süt, de a völgykatonában mégis hűvös a levegő.

— Mire nem voltak képesek a muszkák — figyelmeztet D. hadnagy. — Látod ott azt a sziklacsucot? Oda mentek fel s onnan ágyuztak bennünket.

Ha más mondja, talán el se hinném, még azt is alig, hogy magányos turista oda felkapaszkodott.

Szembe jön velünk egy másik katonai auto, Károlyi Imre gróf vezeti. Átveszi D.-től a jelentést, parancsokat, aztán szívélyesen meginvital bennünket:

— Tessék hozzám átszállani, mert a másik auto visszatér.

A gróffal folytatjuk utunkat, aki közben érdekes dolgokat beszél el.

— A háboru kitörése óta teljesítem kötelességemet, voltam már lent Szerbiában, fent Galiciában, számtalanszor hullott srapnell autómra, de soha olyan helyzetben nem voltam, mint tegnapelőtt, Rahónál a vasuti töltésen sétáltattam. Figyelmeztettek ugyan az előőrsök, hogy ne menjek tovább, de nem törődtem ezzel. Egyszerre a hegyek között valami mozgolódást vettem észre, távcsővemet odairányítom, a következő pillanatban azonban *özönével fűtyültek körülöttem a golyók*. Öt perc telt el, míg fedezékhez jutottam, de ez az idő életem legkritikusabb öt perce volt. Szerencse, hogy a kozákok nem tudják, mi az a puská!

Aztán hozzám fordul:

— Ön melyik lapot képviseli?

— Az Aradi Közlönyt!

— Hogyan? Hát még vidéki lapok is küldenek ki tudósítókat?

— A lapom a legnagyobb a vidéken. Egyik legutóbbi példánya nálam van, tessék megtekinteni!

A gróf átlapozza az újságot, aztán elismerőleg jelenti ki:

— Igen, önök szépen dolgoznak és a valóságot írják, de amit azok ott fent csinálnak, az tiszta *plüscherei*! Az újságok például folyton a kozákok vadságáról, állatiasságáról beszélnek. No, én, mint Kundechafts-Officier hallgatom ki a foglyokat s mondhatom, hogy nagyon tisztességtudók s arányilag magas intelligenciájuk van, természetesen paraszt-intelligencia.

Mellettünk az uttesten folyton haladnak előra csapatok, trének. Egyszerre egy bokorból felém kiált valaki:

— Üdvözlöt Aradnak!

Odanézek s még felismerhetem Löw Ferencet, egy erdélyi ezred önkéntes-kapilárját, Löw megyei körjegyző fiát. Előtte való nap Szigeten találkoztam vele, most a harotér felé vonul.

Különbben más ismerőssel is találkoztam. Sz. Lajos huszárfőhadnaggal, aki félév előtt az ekvitáción volt Aradon. Kitörő örömmel üdvözl s sebtében elmondja, hogy a harotéren főhadnaggá lépett elő s most századával felderítő-szolgálatot megy teljesíteni, mert az hírlík — környékbéli zsidók mondják — hogy a kozákok gyalogsági erősítéseket kapnak Körösmezőn.

— Már sok harcban vettem részt, de mondhatom, hogy alig adjuk le az első szalvékat, a kozákok már ész nélkül szaladnak.

— Hát az ismerősök? — kérdelem.

— Én csak az ezredemről tudok, másról szót sem hallottam. Mindkét E. megsebesült. Az egyiknek két lábát érte srapnell, a másiknak karját s oly szerencsétlenül gyógyult a seb, hogy az ideg a csont-hoz forradt, most majd operálni fogják. O. báró, aki szintén Aradon volt, még augusztusban eltűnt, aztán a második lemergi ütközetnél került elő szakaszával. Körülfogták Oroszországban aztán nagy kerdlővel ugyan, de szerencsésen visszatért.

Bucszóul vidáman utánam kiabál:

— Üdvözlöm Aradot, az egész vávárost, a kedves ismerősöket, Reicheréket, Köpfné, Schoór Gittát! A vízontlátásra!

Elérjük a pilini vasuti hidat. Ez van a legjobban tönkre téve, mint már táviratilag jelentettem: Két oldalt robbantották fel pillérjét s a hid egész szerkezete, mintha borotvával vágták volna el, a Tiszában pihen, mossák a fehér habok.

Most találkozunk B. báró tábornok oszlopával, mely két nap előtt oldaltámadást intézett a muszkák ellen.

— Megszaladtak előlem a disznók az első ágyulövések után — mondja. — No de nem baj, ez a két napi menetelés felejthetetlen marad nekem.

— Alaposan ki lehet fáradva excellenciád!

Az ősz főtiszt kiuzza magát:

— Fáradság? Ez a szó nincs bent a szótáramban! Csak a flaimat sajnáltam egy kicsit!

A „fiúk” pedig, akik imádják ezt a minden emberi jó tulajdonsággal megáldott öreg embert, bizonyára életüket is szívesen feláldozták volna érte.

Elérjük Borkutot. A község szintén ki van fosztva. Egyik üres házban asztalt s székeket tettek: itt van a Stab. A gróft is itt találjuk s Károlyi gróf átadja neki a jelentéseket. Aztán én kérek tőle passepartout, amit készséggel kiállít.

Ledőlök egy tisztáson, körülöttem tiszték. Kipakkolom „Rücsackomat”, amelyet Szigeten dusan felszereltem. Tudom, hogy itt még nem volt „menázs”, kinálom a tisztéket s egy perc múlva alezredestől lefelé már valamenyien falatozunk. H. alezredes közben elmondja:

— Itt alig volt komoly harc s egyetlenegy sebesültünk sincs. Pár ágyulövés után megszaladtak a komák.

Egy tisztelet-hosszútartó:

— Tegnapelőtt körülöttnk csapódtak le a shrapnellek. A tisztjait magyszerűek lehetnek, jól céloznak. Egy szerencse, hogy a kövedeknek nikkal a burkolata, de — fa a belseje. Különben jóval kevesebben lennénk itt.

Pár perc múlva már ottunk a „Rücksack” tartalma: egy rud szálmű, öt skatulya szardínia, sonka, alma, körte, tíz tábla csokoládé s a thermosból fél liter forró tea. Viszonyásul azonban emlékeket kapok a tisztoktól: egy kozák kengyelvasat és egy orosz shrapnell burkolatot.

Most megjelenik a háborúnak egy érdekes alakja: a markotányosné. Kis taligályát három egymás mellé fogott ló huzza, úgy, mint az orosz trojkát. A bakák, tisztok megrohanják s a némben jó szívet adja portékáit: harminc krajcárért egy szelet kenyeret, negyvenért a szalonnát huszért egy kupica snapszot.

Vége az ebédnek, hozzálátunk a munkához. Én egy trénszekéren írok a deszka ülésen. Tarján ágyutalpon. Csak egy a kérdés, hogy juttatjuk el innen a tudósítást nyolcvan kilométernyire, a legközelebbi postáig?

Zádor Jenő.

„The World.”

(Barth Lajos világhírű könyve a jótékony-ság szolgálatában. — Érdekességek a háborút viselő uralkodókról.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 20.

A vér, amely sarkal minket jóra és gonoszra, gyorsan és forrón keringett egy aradi szabólegény ereiben. Idestova husz éve már, hogy a színes szövetek mellől elvágódott más színek felé, vonzotta a nagyvilági élet csillogása, királyi és főúri paloták selyme, bibora, pénzfejdelmek aránya, de mindenekelőtt az a káprázatosan tarka birodalom, melynek lakóit az egész világ ismeri, amelynek termése az egész világé: a szellemi nagyságok birodalma. Es otthagya a szülői házat, világgá vándorolt. Nélkülözött, küzdött, a „self made man”-ek mindent legyőző szívós energiája volt az övé s ma, husz év után elmondhatja, hogy a szabópult mögött szövögetett álmok valóra váltak, király lett ő is: „az autogrammok királya.” Hogy Barth Lulunak hívják, most már le sem kellene írni. Az ő királyságáról, egy zöldfeke könyvről, hallott már ugyanis mindenki. „The World” a neve és autogrammok vannak benne, meg festmények, rajzok. Sok-sok tollvonás, női apró gyöngyszemsorok, erőlycs férfi kézzel kuszán papírra vetett betűk, melyeknek olvastára valami félelemszerűt, ámulatot érez az ember: ennyi kincset hogy lehetett összehordani?

Barth Lulu ma Aradra érkezett, szülővárosába, amelyről királyok asztala mellett sem feledkezett meg. Büszke rá, hogy magyar és aradi. Érdekes alakja feltűnt tegnap a korzón, zsakettben, cylinderben és vállán a szíjjon hordott bőrtokkal, amelynek terhe szinte lenyomja, de viseli boldogan a terhet, mert hosszú, fáradtságos munkával eltelt életének egyetlen gyümölcse, a kincsek-kincse van benne: a „World.” A könyv, amelyért milliókat ígértek az amerikai milliárdosok, amely megnyitja előtte mind neki a táját, s amelytől a szó szoros értelmében egy pillanatra sem tud megválni. Éjjel a párná alá teszi és álmait felelte aludja. Erről a sajtóságáról szellemesen emlékezett meg egy előkelő angol főúri estélyen a fényes társaság egy fiatal hölgytagja, s mikor pohárköszöntőjében ezeket mondta:

— Tudtam, hogy a magyarok igen bátrak, de ennyi bátorságot mégsem hittem volna, hogy egy ember nyolcvanhat nővel együtt felkúdjön le minden éjjel.

Azóta még bátrabb lett Barth Lulu, megsaporodtak ugyanis könyvében a nő aláírások, hűséges társai minden éjszakájának.

Az Aradi Közlöny munkatársa szállodai szobájában felkereste az autogrammok királyát, akinek az aláírások gyűjtésén kívül még két hatalmas tehetsége van: mestere a zongorának és mestere a beszédnek. Szellemes, közvetlen társalgó, akit órákig élvezettel elhallgat az ember, különösképpen akkor, amikor könyvének egyes aláírásait kíséri érdekesítő történetekkel. A husz évi távollét megéreződik a beszédjén, kissé idegenszerű kiejtéssel beszél a magyar nyelvet, de azért tökéletesen. Megmutatja mit irtak róla az amerikai lapok, a The Sunday Herald egy számát veszi elő, amelynek címlapján néhány reprodukció van a Worldból. Kétezer dollárt kapott, amiért közölni engedte. Más újságokat is mutat, amelyek mind oldalas tudósításokban számolnak be az ő könyvéről s egyhanguan elismerik, hogy a világon páratlanul áll ez a gyűjtemény.

Aztán felnyitja a könyvet. Az első lapon egy női fénykép, Eugénia császárnő husz év előtti arcképe. A múlt század leghíresebb szépsége hatvanöt éves korában is olyan, mint egy szép fiatal leány. Egy egész délutánt töltött el nála — mondja Barth — és a császárnő elragadtatva lapozgatta a könyvet. Mikor a német császár arcképéhez értek, Barth gyorsan át akart lapozni ezen az oldalon, nem akarván kellemetlen emlékeket felkelteni a matrónában. Eugénia észrevette a mozdulatot és így szólt:

— Laissez moi voire tous. (Engedje, hogy mindent megnézzek.)

Aztán megnézte a császár arcképét és műlyet sóhajtott...

Az aláírások tömkelegéből kitűnnek azok a lapok, amelyekre a világ leghíresebb festői, rajzoldói készítettek olajfestményt, akvarellt, ceruzarajzot, színes pasztellt. Ha egyéb értéke nem volna a könyvnek, ezek az oldalak magukban is vagyont érnek. Minden lapozásnál fáj a szívem, órák hosszat lehetne gyönyörködni egy egy oldalon. De sielni kell, mert vastag a könyv és kár volna minden elmulasztott soráért.

Európa összes uralkodóinak arcképe és aláírása — a balkáni államok némelyikéit kivéve — megvan a könyvben. Feltűnő, hogy az orosz cárra hiányzik.

— Azt nem tartom embernek — adja meg a magyarozatot Barth.

— Hát Péter szerb király aláírása megvan-e? — kérdem.

— Csak nem gondolja, hogy ilyesmivel elrontom a könyvem értékét.

Ez a válasz kielégíthet mindenkit, aki esetleg fogyatékoságnak minősítené, hogy Péter király arcképe nem díszleg a könyvben.

A többi ellenséges országok uralkodói szerepelnek a könyvben.

Az országa vesztett Albert belga király feleségének arcképénél elmondja Barth, hogy mikor a királyné végig tekintett a könyvön, így szólt hozzá:

— Geben Sie mir den Schatz, ich zahle Ihnen was Sie wollen.

E csábító ajánlat ellenére a királyné akkor nem vehette meg a Worldot, mennyivel kevésbé vehetné meg ma.

Az 1258 világhírű aláírást tartalmazó könyvben — negyvennégy nyelven íródtak

sorok — 217 olyan embernek aláírása van, aki meghalt azóta. A könyv legutolsó háttija Károly román király.

Érdekes módon jutott az ő aláírásához.

— Udvari ebéden voltam a királynál — meséli Barth — aki az ebéd közepén felkérte a harminonégy jelenlévőt, hogy koccintsanak velem.

— Felső — válaszoltam én — nem vagyok méltó erre a kitüntetésre, amíg nem Lirom felséged autogrammját.

— Sajnálom — felelt a király, de meg kell tagadnom ezt a kérését. Évek óta csak a minisztereimnek írom alá a nevemet, más senkinek.

Carmen Sylvát kértem meg ekkor, hogy szóljon valamit érdekemben. A királynő nem vállalkozott erre. Azért mégis megkaptam az autogrammot.

A beszéd további folyamán Don Carlosból idézve ezt mondtam neki: „Wo alles liebt, kann Karl allein nicht lassen.” Öltettségom annyira tetszett a királynak, hogy ezután teljesítette a kérésemet.

Könnyebb dolga volt Barthnak az angol udvarnál. Edwárd királlyal igen jó viszonyban volt, az uralkodó többször látta vendégül és barátságosan elbeszélgetett vele. A mostani uralkodó, György király is már többször fogadta az aradi világhírűt és könyvének egyik értékes darabja a király és királyné koronázási plakettje. Hasonlóképpen Poincaré köztársasági elnök is készséggel beleírta nevét a Worldba.

A mi királyunk jelmondatát: „viribus unitis” írta a könyvbe. Lojalisabb alattvalója alig lehet az uralkodónak, mint Barth Lulu. Minden alkalmat megragad, hogy kifejezést adjon dinasztikus érzelmeinek, annál is inkább, mert Vilmos császár aláírását is csak Ferenc József autogrammjára révén tudta megszerezni.

A német császár sokáig kérette magát s csak a másodszori fogadtatásnál írta alá nevét. Először azzal az indoklással tagadta meg, hogy csak a barátjainak ad aláírást.

— Felsőges uram — válaszolta Barth — felséged barátja, az én királyom, I. Ferenc József megajándékozott legfelső kéziratával.

Barck nem lehetett ellentállni, a császár aláírta nevét, s miután végiglapozta a könyvet, így szólt:

— Gyönyörű, de egy nagy hibája van.

— Mi? — kérdezte ijedten Barth.

— Az — válaszolta mosolyogva a császár, — hogy az őné és nem az enyém.

Nincs a világnak olyan ismert nevű írója, zenésze, aki helyet ne foglalna a gyűjteményben. Magyarok is vannak bőven. Molnár Ferenc az „Ördög”-ből irt idézettel szerepel, Kiss József pedig ezzel a gyönyörű két sorral:

„Maradjon meg az igazság mesének,

Hazudni szép csak s tűrhető az élet.”

De idézni a könyvből lehetetlenség. A szellemes, finom ötleteknek olyan gazdag tárháza a World, hogy találomra egy-kettőt kikapni belőlük, háládatlan mesterség volna. Valamennyit el kellene olvasni, persze annyi időt nem tölthet el a könyvvel más, csak mind a kincsek összehordozója, Barth maga. De az aradiaknak nemsokára alkalmuk lesz meglátni a világhírű művet. Barth Lulu a jótékony-ság szolgálatába állott s amit idáig nem tett még soha, e hét péntekjén nyilvánosan mutogatni fogja a könyvet, amelynek fedelét mikor lezárta előttem, mintha a tündérmesék bűbajos birodalmából kergetett volna ki. (f. 1.)

Aradi népfelkelők a Szerémségben.

— Vidám élet a táborban. —

Kiküldött munkatársunktól. —

Zimony, október közepén.

Egy-két puskalövésnyire Zimonytól a szerémségi falvakban állomásoznak azok a katonák, akik közelebb állnak az aradiak szívéhez, mint a monarchia többi harcosai. Ezek a hadiak ugyanis aradi emberek, akik után a feleség sóhajtozik, vagy a gyerekek sírnak. Pedig sírásra-rivásra igazán nincsen ok, mert — eddig legalább — az aradi népfelkelők nem kerültek tűzbe, hanem a bűnös szerbek ellen harcoló csapataink tartalékának a tartalékát alkotják. Míg Zimonynál és bent Szerbiában, Uzvecénél, vagy Sabáccal szemben Klenáknál dörögnek az ágyuk és az őszi napfényben villognak a szuronyok, addig a mi népfelkelőink — hála a hadvezetőségünk bölcsességének — egyelőre a tisztí étkezdében, vagy az altisztí étteremben tréfálkoznak, diskurálnak. Nem kell azonban azt hinni, hogy csupa vidámságból áll a szolgálat oda lent. Nap-hosszat gyakorlatoznak az i-i gyakorlótéren és aztán kifáradva, nagy étvágygyal ülnek asztalhoz. A tisztí étkezdében elfelejtik még a legnehezebb szolgálat nyugtát is. Elfelejteti velük a kellemes milieu és följobbvalóik páratlanul finom és bajtársias érintkezési módja. Az I-ben tartózkodó népfelkelő tisztek egyáltalán nem is panaszkodnak s ha Aradon rendezkedhetnének be úgy, mint ott, talán még a háborúval is kibékülnének. Egy-egy tartalékos tiszt életrendje ugyanis hozzávetőleges változás szerint I-ben a következő: Reggel félhétkor früstök a tisztí étkezdében. A reggeli nem sokkal aljább, mint a berlini Adlon-hotelben. Azután gyakorlatozás, séta a kaszárnyában, séta az igen forgalmas pálya-udvarra, majd pedig ebéd. Az ebéd is épp olyan pompás, mint a vacsora és reggeli. A kiszolgáló személyzet: két aradi pihér, akik a tisztí étkezdében teljesítenek honmentő szolgálatot. Az ebédek és vacsorák utáni szieszta olyan kedves és kedélyes, hogy már ezért is érdemes népfelkelőnek lenni. Az ezredes és H. S. százados a legbálsabb publikuma az ártatlan tréfáknak, amelyeket a tisztek egymással szemben megengednek. Megtörtént például a minap az alábbi eset: A zászlóalj egyik tisztje már egészen elfeledte, hogy néhány kilométernyire tőlük véres csaták dőlnek és teljesen átadta magát polgári szokásainak. A bajtársai erre összebeszéltek és elhatározták, hogy megtréfálják.

— Jól egyetek, lakjatok jól, — mondta délben a zászlóalj segédtisztje — mert hajnalban már Klenákon leszünk, hogy résztvegyünk a sabáci harcokban.

Általános megdöbbenés. De különösen leestett az álla annak a tartalékos tisztnek, akinek megheccelésére készültek valamennyien.

— Mit beszélsz? Hát csakugyan igaz? Hisz ez borzasztó, — mondta az illető hadnagy és most már az almás pite se izlett neki. Délután lehangoltan kezdett csomagolni és irkálta haza a tábori levelezőlapokat, amelyek refránje ez volt: „Nem adnék az életemért két krajcárt.”

A tisztek megvesztegették szomorú bajtársuk szolgáját is, hogy az hajnali három órakor költse föl az indulásra kész öreg hadnagyot. A szolga föl is költötte pontosan s a hadnagy a szomszédságában lakó zászlóalj segédtiszt ablakán kopogott fél óra múlva:

— Mi lesz? Ugy látom, elaludtál. Én már készen vagyok, mehetünk.

A segédtiszt álmosan nyitotta ki az ablakot és dühöngve felelt:

— Éjszaka új parancsot kaptunk; elmarad az indulás. Eredj haza, lefeküdhatsz.

K. L. hadnagyot a szomszédos B. községbe helyezték át. Ez igen lehangolta őt, mert B. a legvadabb szerb községek egyike s ott K. kapitány sajátkezűleg puffanthatja le az áruló szerbeket. A katonatisztek azonban ott sincsenek még veszélyben. K. L.-nek bucsuzóul különösen jó ebédet csináltattak s az étlapon szerepelt kedvence étele, a turós lepény is. Ő ebből — a rossz nyelvek szerint — annyit szokott enni, hogy lehetetlen összeszámlálni. A társaság egyik vidám tagja, K. A. bucsuzóul Ujvidéken egy kis számológépet vásárolt és e szavakkal nyújtotta át K. L.-nek:

— Vidd magaddal B.-be, hogy ezzel az ottani bajtársak összeszámolhassák a turóslepényeidet.

A tisztí társaság legesőndesebb tagja L. dr., a zászlóalj orvosa, aki Aradon végezte középiskoláit s akinek néhai Goldis János püspök volt a lakásadója. A fiatal orvos évek óta a jénai egyetemen buvárkodik. Két-három hónapig praktizál s az esztendő többi részében tanul. Néha-néha előadást tart a szesznek az emberi szervezetet roncsoló hatásáról. (Az étkezésben ugyanis naponként kétszer bort is adnak.)

— Már pedig akármit mondasz doktor — szól egy mérnök — a bor nem lehet nagyon ártalmas, mert például az én apósom, aki 85 éves, mindennap fél liter bort ivott meg egész életében. A fia 62 éves.

Az orvos úgy értette, mintha a 85 éves ember és a 72 éves fia is meghaltak volna már. Daldalmas arccal vágta ki:

— Na látod, a fia már csak 62 éves.

— Hát persze; a fiu nem lehet olyan idős, mint az apja, — felelte a mérnök harsogó kacagás közben.

— Az unokái vízfejűek lesznek, — replikázott az orvos.

— Kikérem magamnak — szól a mérnök — az 5 unokái az én fiaim, azok pedig nem vízfejűek.

Az orvos azonban nem engedett az álláspontjából, illetőleg a vízfejből. A vitát végre úgy döntötték el, hogy akkor váljanak vízfejűekké, ha az aradi R. nek, a zászlóalj segédtisztjének borából innának.

Van a társaságban egy offciál is, Skoda, aki a legkitűnőbb színészhajlékok közé tartozik. Ugy mókázik, akár Győző s még az igen komoly K. E. dr.-t is annyira megkacagatja, hogy szinte reng tőle szép-barna, hosszú, új növésű szakállja.

Sokat beszéltek legutóbb arról a kalapos nagyságáról, akiben a vasúti állomáson inspekciónőző S. L. dr. éles szeme fedezte föl a szerb kémet

és az első vonattal beszállította Péterváradra.

A vidámságot egy-egy kellemetlen parancs oszlatja el. A minap például a zimonyi pálya-udvarra kellett vonulni egy csapatnak. Három napig hasaltak a sárban és az őlelmük egy kis szalámi volt. Hogy a veszélyesebb szolgálatba küldött katonákat nem tömetik tele étellel, an-

nak fontos oka van. Az itthon lévők igen gyakran fájdalmasan sopánkodnak:

— Szegény katonák, csak kenyeret konzervet kapnak mielőtt csatába mennek.

Hogy nem engedik teljesen jól lakni a haroban lévő katonákat, annak anatomiai magyarázata ez: a jól lakott nem fúrge, nem eleven s a megtömött belekkel kapott sérülés halálosabb. Az úres beleken egyszerűen áttutnak a golyók és a seb nem válik halálossá. H. S. kapitány elmondta nekem, hogy a napokban sebet kapott a déli harcúterén valamelyik katonánk. Valahogyan bevánszorgott a kukoricásba és ott feküdt három napig. A negyedik napon rátaláltak. Megvizsgálták és megállapították, hogy a golyó a beleit furta át. Nagy szerencse, hogy a katona a kukoricásban szemmiféle táplálékhoz se jutott, mert a koplalás lehetővé tette, hogy a bélség gyorsan össze forrjon.

Az önkéntelen koplalás mentette meg az életét.

Vannak aztán olyan parancsok is, amelyek igazán kedélyesek. Például az, amikor két hadnagynak Péterváradra kellett kísérni azt a nyolc fehér ruhás leányt, akik virágokat szórtak György herceg útjába koronázása óráiban. A legkellemesebb parancsot azonban mégis csak november elsején teljesítik az aradi tisztek. Felelőbb parancs lesz, hogy föl kell varrni a legöregebbek gallérjára a főhadnagyi csillagot.

De nemesak aradi tiszteket látni, hanem I. utcáin ugyszólván folyton aradi férfiakba ütközünk. Nagyon furesa látvány volt, hogy egy aradi nyomdatulajdonos olyan rutinu hajtott a lovakat, mintha mindig azt csinálta volna.

Az altisztí étkezdének Záray Géza aradi kereskedő a vezetője. Az ottani altisztek egyik legérdekesebb alakja Gyenge Ferenc, aradi gépkereskedő, őrmester, aki arról nevezetes, hogy bizonyos időközökben 6 szállítja át F. tábornok magánpostáját szerb földre. Legutóbb is a tűzvonalba vitte a postaküldeményeket és elhozott onnét egy föl nem robbant szerb gránátot. Az altisztí étkezdében boroskancsók helyett gránát- és srappell-köpenyeket használnak. Bor helyett pedig szerb vért — szeretnének inni.

Bolgár Lajos.

TANÜGY.

(-) Az iparos tanonc-iskola igazgatósága értesíti a tanonc tartó mestereket, hogy az iparos tanonc-iskolai tanítás már október 1-én megkezdődött. (A múltkorai lapokban téves volt az az értesítés, hogy a tanítás novemberben kezdődik.) Minthogy még ez ideig még sokan nem iratkoztak be, figyelmeztetnek az érdekeltek mesterek, hogy az igazgatóság kénytelen lesz ellenük a büntető feljelentést megtenni. A leánytanonc-iskola és a gáji tanonc-iskola minden osztályába kötelező a beírás. A többi iparos-tanonc-iskolába egyelőre csak azok iratkoznak be, akik a II-ik, vagy III-ik osztályba, vagy szakrajzra lépnek. Az előkészítő osztályok és az első osztályok megnyitását annak idején a lapokban fogjuk hirdetni. A fiúk a Kossuth-utcai iskolában, iratnak be hétfőn, szerdán és pénteken délután 5 órától kezdve, vasárnap délelőtt 9 órától 11-ig. A leányok a Ferenc-téri iskolában iratkoznak esütőriőken és szombaton délután 2 órakor. Az igazgatóság.

„Csak a mi győzelmünkkel végződhetik ez a háború.”

— Boreovics hadsereg parancsnok szenzációs nyilatkozata. — Körösmezőt, Stryjt, Szerethet visszavettük. — Győzelmeink az északi és déli harcokban. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest, október 20.

Boreovics tábornok holnapra érdekes dolgokat ígér.

Budapest. (Sajtóbizottság engedélyével. Táviróda.) Boreovics Szvetozár hadtestparancsnok a sajtóhadiszálláson ma fogadta a haditudósítókat. Üdvözölte őket a hadsereg nevében, majd kijelentette: őszintén vallja, hogy a hadseregnek nincsenek titkai. Szívösen engedne betekintést mindenhová, most azonban lehetetlen megírni, ami a szívünkön fekszik. Tudja, hogy a közvélemény bizonyos fokig csalódottnak érzi magát, mert ezideig nem hallottunk győzelmekről, olyan győzelmekről, aminőket vártak. De a közvélemény tájékozatlan a modern háború lényegét illetően. Ha az oroszoknak olyan gyalogságuk volna, mint a miénk, Bécsben lennének, ha pedig mi annyi tüzérrel rendelkeznénk, mint az oroszok, már Kiewben volnánk. Kezdetben a helyzet az volt, hogy egy emberünk három oroszral állott szemben, ma kettővel szemben van egy, végül pedig egy egyhez lesz az arány. Tehát türelemmel kell lenni, amíg katasztrófális döntés nem következik. Most még nem tudható, hogy hat hét, vagy hat hónap múlva lesz-e ez. Ma még ha ezer orosz lelövünk, holnap ötszáz uj jön a helyébe. A háború csak a mi győzelmünkkel végződhetik. A hadseregparancsnok ezzel a kijelentéssel fejezte be szavait:

— Holnapra érdekes dolgokat ígerek.

Előnyomulás a Sánon történt átkeelés után.

Bécs. (Cenzurálva.) A tegnap ideérkezett sebesültek elmondták, hogy már napokkal ezelőtt eljutott a csapataink a San keleti partjaira és sikeresen folytatják előnyomulásukat orosz területen. Janownál és Andrejewonál az oroszok megpróbálták feltartóztatni előnyomuló csapatainkat, azonban mindkét helyen sikeresen visszavertük őket és csapataink folytathatták előnyomulásukat azon az úton, a mely a kraszniki diadalmas harcra felé vezet.

Varsó ostroma küszöbön áll.

Berlin: (Cenzurálva.) A lapok egytől-egyik és egyértelműen azt jelentik a keleti harctérről, hogy az ütkézetek Varsó körül kedvezően alakulnak a szövetséges magyar-osztrák és német seregekre nézve. Varsó erődének bombázása a lehető legrövidebb időn belül megkezdődik.

Csapataink bevonultak Körösmezőre.

Körösmező. (Cenzurálva.) Az elmúlt éjszaka az oroszok futva menekültek Körösmezőről, miután hírt vették, hogy csapataink támaszra készülnek. A kiűresített köz-

ségbe seregeink ma reggel bevonultak elővédjükkkel, majd csakhamar nagyobb oszlopok mentek át a községen. Támadó formációban átmenve rögtön az ellenség áldozásához kezdtek. Az oroszok a Tatarszoros felé vonultak, ahol állást foglaltak.

Az egyesült angol-francia flotta az Adrián.

Barl. (Cenzurálva.) San Giovanni di Meduából közlik: Az egyesült angol-francia flotta, mely öt napon át nem adott hírt magáról, ismét megjelent a dalmát partok előtt és megkezdte a Bocche di Cattaro bombázását.

Egy osztrák-magyar torpedó a partok közelében erős tüzelést indított a francia hadihajók ellen. Két lövés közvetlenül egy francia hajó mellett csapódott le. A torpedó ezután elmenekült. (Magyar Kurir.)

Tengeri csatározás az Adrián.

Budapest, okt. 20. (Hivatalos.)

Az Adrián történt eseményekről a hadsereg főparancsnokságának a következőket jelentik:

Folyó hó 17-én reggel Punta d'Ostrotól a tenger felé egyes torpedó és tengeralattjáró hajóink, valamint egy légi járműünk és a Waldeck-Rousseau francia cirkáló közt csatározás folyt. Egységeink bár a francia cirkáló hevesen tüzelt rájuk, sértetlenül befutottak. A francia cirkáló a Punta d'Ostroi világitó toronyra is tüzelt, de csak az erkély szenvedett jelentéktelen sérülést. A francia hajóraj zöme, amelyet jobbjebb, a tenger felé figyeltünk meg, mihelyt tenger alatt járó hajóinkat észrevette, sietve elhagyta vizeinket. Torpedóhajóink 18-án a kora reggeli órákban Antiwári kikötője előtt portyáztak és ágyútüzzel közvetlen közelből elpusztítottak néhány raktárt és megrakott vasúti kocsit. Höfer vezérőrnagy, a vezérkar főnökének helyettese. (Miniszterelnökéj sajtóosztálya.)

Ujabb győzelmek Szerbiában.

BUDAPEST, október 20. Hivatalosan közlik október 19-ikéről: Szerb sajtó legutóbbi napokban győzemi hírek egész sorát terjeszti, amelyek talán óhajának megfelelnek, de a tényleges állapotokkal teljesen ellentétesek és következőkre redukálандók:

1. Kurjaticai állítólagos győzelem egy víz alá került kis hídfőnek kiűrésére volt, melyet a Drina áradása okozott, nem pedig a szerb támadás kényszerített ki és mely hídfőnek magában véve semmiféle különösebb jelentősége nem volt. Kiűrés legnagyobb rendben történt, sőt ellenfél meg sem zavarta. Minélfogva a számos fogolyról, stb.-

ről szóló híradás egyáltalában nem helytálló.

2. Guvo hegyhátán ottani harcoknálak nagy közelsége következtében csaknem naponta harcok folynak, amelyekben majd szerb csapatok, majd saját csapataink a támadók. Különös jelentőséggel ezek a harcok nem bírnak. Ezért Guvo hegyhátán elért nagy sikerről szóló szerb hírek is csak tények elferdítései. Elhallgatja azonban az ellenség azt, hogy ugyaznap, melyen szerbek állítólag „fényes győzelmet” arattak, Guvo hegyhátán tovább délre sokkal komolyabb, tüzérrel is támogatott szerb támadást véresen visszavertünk.

3. Románja-Planinán szerbek által állítólag megvert hadosztály megtisztítási akciót e pillanatban is folytatja. E hadosztály egyes részei október 12-én és 13-án bravuros harcokban 3-4 zászlóaljat szétugrasztottak és az erődökben tévelygő számos szerb katonát és tisztet elfogtak. Mindez eléggé jellemzi a szerb haditudósítást és nem szorul tovább kommentárokra. Potiorek s. k. tábornok. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Liemann a török sereg főparancsnoka.

Konstantinápoly. A szultán a mozgósított összes török haderő főparancsnokává Liemann von Sandels basát nevezte ki irádéjában. Liemann német származású tábornok a konstantinápolyi hadtestnek és az európai török seregeknek volt idáig parancsnoka.

Konstantinápoly. A császári ottomán kormány a háborús viszonyok következtében már előbb, amikor a helyzet kritikussá kezdett válni, indítatva érezte magát, hogy a török haderők részleges mozgósítását elrendelje. A mozgósítás a legteljesebb rendben folyt le, sőt az orosz határra már előbb rendelt ázsiai hadtestek felvonulása is a legteljesebb rendben nyert befejezést. (Pol. Hir.)

A Hamidie akcióiban.

Konstantinápoly: A balkán háborúban legendás hősi híre szert tett török cirkáló a Hamidie, ismét akcióba lép. Az ottomán császári tengerészeti parancsnokság a Hamidiet a Geoben és Breslau cirkálókkal mellé osztotta be. A Hamidie parancsnoka újból Raouf bej, aki a balkáni háborúban oly csodálatosan manővrozott a görög flotta ellen.

Elzárták a szmirnai kikötőt.

Frankfurt: A Frankfurter Zeitung jelenti Konstantinápolyból: A porta a konstantinápolyi diplomáciai képviselőkhez jegyzéket intézett, amelyben közli, hogy hadihajóknak ezután tilos a szmirnai kikötőbe befutni. (T. I.)

Naptárhirdetőink

szives figyelmébe.

Az Aradi Közlöny-kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük t. hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni sziveskedjenek.

Francia és angol tisztek montenegrói erődökben.

(Levelek Przemysl várából. — Bíró Lajos egy aradi tisztről.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, október 20.

Rendkívül érdekes leveleket juttattak el ma hozzánk olvasóink. Kettő Przemyslből, egyik pedig a déli harctér egy igen fontos erődjéből érkezett aradi uri családokhoz.

Bíró Lajos, a kiváló író, a Pester Lloyd hadi tudósítója a következőket írja Szabó Anna urleánynak:

Tegnap kint egy erődben megismerkedtem és sokáig beszélgettem B. Alajossal. Nagyon örültem neki. Szimpatikus volt, kedves volt. Jól van, ép és egészséges. Megbizott vele, hogy közvetítem üdvözlétét és, kérések meg benneteket, mondjátok meg a feleségének, hogy az én tanubizonyosságom szerint igazán jól érzi magát, amennyire egy földbe ástott kéjlakban lehet jól élni.

Aradvármegye egyik vezető állásban lévő főtisztviselője ma a Przemysl várában harcolt törzs tiszt rokonától a következő levelet kapta:

„Przemysl, 1914. X/9.

Kedves Pista!

A körülzárolás megszűnt, az orosz sereg, melynek Ratkó Dimitriev tábornok (bolgár tiszti) a parancsnoka, szörnyű ágyuzást s vehemens támadásokat intézett 7. és 8-án. Egy erőd ellen 3 hadosztályt indított, öt-hat sorban. Sűrűn jöttek egymás után. A tisztek hátul voltak gépfegyverrel s ha valamely csapat visszafordult, beelődtek. Így hajtották őket előre, mint a barmokat. Csak ezen egy erőd előtt 15—20 ezer orosz hullá fekszik még mindig. Eltomeni eddig nem lehetett őket. Ma már hadseregünk 14 km. van a vártól, késő délutánig meg is érkezik.

Réggel még támadtak az oroszok két orreddel egy erődöt, mind otthagyták a fogát. A nem sikerült támadások után most vonul az orosz vissza. Részünkről pedig kezdődik az előnyomulás, ki kell őket verni Galiciából.

Eddig jól volnánk, kutya baj, a fődolog, hogy sikerüljön végleg ellazsnyakolni a ronda muszkát.

Fogoly igen sok van, tömegesen adják is meg magukat, 300—400-as csoportokban jönnek a várhoz. Legközelebb ismét hírt adok stb.

Egy uri családnak a montenegrói határ egyik erődjében harcoló lüzértiszt a következőket írja:

— Ma egy tiszt urat, aki egy jól öltözött fiatal hölgygel, aki nyilván barátnője volt és nem a felesége, mert ilyesmit nem csinál az ember, elküldtem az őseihez. Délután három órakor jött egy pár katonával és azzal a nővel, három kilométernyi közelségben a mi erődünk-től fekvő szomszéd ellenséges erődhez. Léültek a kövekre, a hölgy igen indecensen helyezkedett el és guckoztak felénk és cigarettáztak. Az én tüzeim majd megpukkadtak a dühtől. De én addig nem zavartam meg az idült, míg a tiszt nem kezdett rajzolni. A mi óriási távcsöveinken kitűnően lehetett látni mindent. Végre is a dolog több lett, mint amennyit szabad. Ameddig üres hengegről van szó, ám legyen, de a rajzolásnak rossz következményei is lehetnek. Erre már le kellett egy srapneilt küldeni. Egy katona elszaladt, a többi, a tisztal és a nővel ottmaradt. Végtelen boszantott az a frivolitás, ami az egész dologban volt. Elvégre is nem tréfa a háború, emberéletéről van szó. Ez nem komédia, ez nem színház, az ilyesmit meg kell büntetni.

Egyébiránt a foglyok elmesélik, hogy odaát francia és angol tisztek is vannak, akik nem jöttek egyedül, hanem a barátnéikat is elhívták magukkal. Az ilyen dolognak rögtön a nyakára kell hágni.

— Hogy mi az első lövésre találunk, annak az oka az, hogy nagyszerűen fel vagyunk mi készülve erre a háborúra és úgy ismerünk

minden zugot, mint a tenyerünket. Minden távolságot le tudunk mi olvasni tökéletes eszközeink segítségével. Ez nem ördögösség, hanem tüzéségi tudomány. Hiszen mi ebben a tudományban, ad majoren gloriam dei, igen messze vagyunk. A mi hadviselésünk tudományos alapon áll és igen magas fokot ért el.

Tengeri csata az Északi tengeren.

— Sulypont az északi francia harctéren van. — A török szultán ellenkezése Egyiptomban. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin, október 20.

Küszöbön a döntés.

London. (Cenzurálva) A Times bordeauxi tudósítója jelenti, hogy az aisei csatát eldöntetlennek tekintik. A sulypont most északra van áthelyezve.

Genf. A Genfer Journal-nak jelenti Párisból, hogy az operációk a francia balszárnyon koncentrálnak, az Armentieres és az Északi tenger közötti fronton, ahol a belga hadsereg egyesül az angol-francia hadsereggel. A németek terve az, hogy legyűrvén ellenségük egyik vonalát, Párist és Calais-t szállják meg. Az Aisne melletti csata bevégzetnek tekinthető, most tehát az északi döntés van küszöbön.

Elsülyesztett angol tengeralattjáró.

Berlin. A Wolf-ügynökség a következő hivatalos jelentést közli: Az E. 3. angol tengeralattjáró-naszádót október 18-án délután az Északi tenger egyik német öblében megsemmisítettük. Behnke, a tengerészeti vezérkar főnökének helyettese. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Berlin: (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda.) A németeknek E 3 tengeralatti elsülyesztésénél semmiféle vesztesége nincs.

A német flotta fölénye.

Zürich. (Cenzurálva) A Neue Züricher Zeitung cikket közöl, amelyben kifejti, hogy az angol flottának nincs sok reménye a németeket rejtekhelyükből kieselni és nyílt tengeren legyőzni. Különbösen a német flotta ágyuanyaga erősen fölényben van az angol fölött.

Angol támadás megfiúsítása.

Berlin: (Sajtóalbizottság engedélyével.) A Münchener Nachrichten szerint Newportban és Zeebrüggeben, valamint Ostendében a németek erődítéseket emelnek és ezeket hajóágyúkkal látják el, hogy angol hajók közeledését megakadályozzák. Több belga léghajót lelőttek.

Portugál miniszterek a háború ellen.

Budapest. (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda.) Milánó-Lisszaboni híresztelések szerint a hadügyminiszter és a belügyminiszter vonakodnak hozzájárulni Portugália részvételéhez a háborúban. A lisszaboni munkaszindikátus elnöke erősen tiltakozott Portugália részvétele ellen, ennél fogva Lisszabonban kikötőkben katonai védelem állapota elrendeltetett.

A török szultán Anglia ellen.

Budapest: (Sajtóalbizottság jelentése. Táviróda.) Milánó: Néhány itteni lap jelenti Konstantinápolyból: A szultán a nagyhatalmaknál ünnepélyesen tiltakozott, hogy az egyiptomi angol helyőrség felség jogokat gyakoroljon. Kedve a szultánnak, Egyiptom szuvereniténének lépése folytán angol kormány ténykedésének megszüntetését követelte.

Svájo védekezése.

Budapest. (Sajtóalbizottság engedélyével. Táviróda.) Genf. A szövetség tanács 250 milliót szavazott meg Svájo mozgósításának háború végéig való fenntartására.

HIREK LEGÜJABB.

Magyar Táviróda jelentése.

(Táviróda. Sajtóalbizottság engedélyével.)

Pétervár. Cár elrendelte a német, osztrák, magyar alattvalóktól kereskedelmi és ipartanácsosi cím megvonandó.

Szofia. Szerb kormány elutasította bolgár kormány ajánlatát, hogy a strumicai menekültek ügyeit vegyes bizottság megvizsgálja.

Koppenhága. Nyugati part több helyéről erős ágyudörgés hallatszik. Hallik, hogy angol hajók Osztenét lövöldöznek. Dünkirchsennél is hallatszik óriási ágyudörgés. Csatornából torpedókat és ágyunaszádokat használnak.

— A trónörökös a királynál. Bécs. (Sajtóbizottság engedélyével.) A király kihallgatáson fogadta a trónörökösöt, aki a galiciai harcokról jelentést tett. (Táviróda.)

— Megvan mentve az orosz sereg. Pétervári: (Sajtóbizottság engedélyével. Táviróda.) Karagyorgyevics Arzen herceg belépett az orosz hadseregbe.

— Wied herceg állása. Berlinből jelentik: Wied herceg, volt aiban fejedelem tegnap átvette hivatalát, mint nagyvezérkari őrnagy.

— Barth Lajos művének kiállítása jótékony célra. A Vörös Kereszt egyesület elnöksége a közönség tudomására hozza, hogy Barth Lajos világhírű „World” művének festményekkel díszített albumát 1914. október 23-án, vagyis pénteken délután egytől este kilencig két korona belépődíj mellett az egyesület nemes céljaira hazafias készséggel a kulturpala-tában közszemlére teszi. A teljes bevételt a hazafias cél javára fordítják és minthogy csak egyszer kipálkozik Arad közönségének alkalom arra, hogy ezt a kincsét láthassa, remélhető, hogy tömegesen lesznek érdeklődők, akik Barth Lajos különben szinte hozzáférhetetlen gyűjteményét a jótékony célnak adózva megtekinthetik.

— A népirodából. A hadi állapot tartama alatt a polgári társadalom minden rétegének hazafias kötelessége életmódjának olyképp való berendezése, hogy a rendelkezésre álló élelmi cikkek fogyasztásában a lehető legnagyobb gazdaságosságot, takarékoságot fejtsse ki, eszjét veendő ezzel annak, hogy az élelmi szerek beszerzésében később nehézségek merüljenek fel. Legfőbb élelmi cikkünk a kenyér előállítására szolgáló buza és rozs. E kenyérmagvakból országunk minden külföldi behozatal nélkül is a jövő termésig bőszégesen ellátott ugyan és szükségletünket fedezni képes is, de tudjuk, hogy ezek ára hihetetlen mértékben felszokott, ami a szegényebb néposztály megélhetését rendkívül megnehezíti. E szegényebb néposztályon ezen irányban is segíteni feladatunk s ezt megtehetjük azzal, ha a kenyérmagvak iránti keresletet csökkentjük. E csökkentéssel elejét álljuk nemcsak a kenyérmagvak ára további emelkedésének, hanem az árat jelentékenyen le is szoríthatjuk. Elérjük pedig a célt azzal, ha kenyérünk előállításához a helyi körülmények szerint kukoricalisztet, az újabb kísérletek szerint nagyon jól bevált árpalisztet és különösen ha burgonyát keverünk. Felyelmeztetésünket kérelem alakjában melegen ajánljuk a társadalom figyelmébe annál is inkább, mert ezel életmódját nemcsak gazdaságosabbá teszi, de a rendkívüli viszonyok szülte rendkívüli szegénységen minden áldozat nélkül is enyhíteni tud. A Népiroda vezetősége.

— A hadbavonultak gyermekei számára létesített, Salac-utca 1. szám alatt levő varroda részére a következő adományok érkeztek: Kornis Zeigáné 20 korona, Berger Manóné 5 kor. Hönig Gyula Háromalmás 10 kor. N. N. dr. 10 kor. Egy kártyapartie 2 kor. — Természetben a következők érkeztek adományok: Halpern Miksa, Linenberg Károlyné, Fleischer Dávidné, Bársony Andor. — Eljegyzés. Horváth Árpád eljegyezte Hajberger Katicát.

— Megjött a pamut a hősapkákra. A hadsegélyző hivatal ma megküldötte az aradi polgármesteri hivatalnak a hősapkákra és téli ruha-neműekre szükséges pamutot. Holnaptól kezdve az előjegyzők átvehetik a részükre érkezett mennyiséget és pedig kilóját hét koronájával. A pamut minősége és színe természetesen a legjobb minőségű. A polgármester felkéri az előjegyzőket, hogy vegyék át az anyagot, mert különben más jelentkezőknek fogja kiszolgáltatni.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Áruházát Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhetők. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A legegyszerűbbtől a legteljesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áremelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Ujaradi heti gabonavásár.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Ujarad, okt. 20.

A mai piacon kis hozatal mellett eladásra került:

Buza	38 19
Rozs	26.—
Árpa	19.—20.—
Zab	21.—
Ó-tengeri	19.—
Új-tengeri	18.—

Az árak száz kilogrammonként koronákban értendők.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1914. évi október 21-én:

A) Bérlet. A) Bérlet.

Mihály pópa leánya.

Igaz történet a háborúból, drámának feldolgoása: Sas Ede.
Rendező: Deili Lajos.

Közdets este 1/8 órakor.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR.*

Uránia Színház.

Szordán és csütörtökön

A hadügyminisztérium részére készült

Hiteles harcéri felvételek
IV-ik (boszniai) sorozata.

Szenzációs műsor.

* Az ezen sorvat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.

Női felöltő

ujdonságok

és

szőrmeárak

nagy választékban
már megérkeztek

György

Menyhért

és Társa

áruházában

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

A Minorita-templom bejáratával szemben.

Szabott árak! Telefon 855.

A háboruban a katona barátja:

az ujság. Innen értesül arról, hogy mi hír van odahaza? Szinte felvidul a szíve, amikor az otthoni eseményeket olvassa. Aki harcoló hozzátartozójának megakarja szerezni ezt a barátot, fizessen elő

az

Aradi Közlöny

re. Előfizetési ára egy hónapra 2 K 40 fillér.

A táboriposta részére a pontos címhez a név és rang mellett szükséges az ezred, a század, az úteg, stb. megjelölése és feltétlenül kell a tábori posta száma.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10-től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel	8:20
Személyvonat délelőtt	11:42
Személyvonat este	9:39
Személyvonat reggel	5:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat délben	1:25
Személyvonat este	7:25
Személyvonat reggel	5:45
Személyvonat délben	12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután	2:10
Személyvonat reggel	7:50
Személyvonat este	9:30
Személyvonat délben	1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este	6:59
Személyvonat délután	8:31
Személyvonat reggel	5:57
Személyvonat este	9:08

Békéscsabáról Nagyváradra ind.:

Személyvonat reggel	6:40
Személyvonat délben	1:33
Személyvonat délután	5:56
Személyvonat reggel	4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind.:

Személyvonat reggel	6:00
Személyvonat délelőtt	10:10
Személyvonat délután	4:40
Személyvonat este	7:52

KNAPP SÁNDOR

kelmefestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán. (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölk.

Modern ruhafestés legújabb divatszínre, minta után. — Ruhatisztítás vegyileg, száraz úton. — Továbbá csipke- és szövet-függöny, szőrme, szőnyeg, butor-szövet, kézimunkák, keztük stb. stb. tisztítása és festése. — Több évi külföldi gyakorlat. 4679

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörcs, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. El szappan olesóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

3—1914. közp. választm. eln. sz.

Hirdetmény

Az 1913. évi XIV. t. cz. 57 §. 6. bekezdése és a 159.000—1—2—1914. belügyministeri számú körrendelet alapján ezennel közhírré teszem, hogy az országgyűlési képviselőválasztók ideiglenes névjegyzéke folyó évi október hó 10-étől bezárólag f. évi november hó 10-éig a városháza tanács termében közszemlére ki lesz téve, ahol azt ugy hétköznapokon még pedig vasár és ünnepnapokon délelőtt 8-órától déli 12-óráig, mindenki megtekintheti s köznapokon délutáni 3 órától 6 óráig lemásolhatja.

A közszemlére kitett ezen ideiglenes névjegyzék ellen a saját személyét illetőleg mindenki felszólalhat és ezenkívül az, aki az ideiglenes névjegyzékbe fel van véve, jogosított abban a választókerületben, amelynek választójaként felvétel, az ideiglenes névjegyzékbe történt minden felvétel, vagy kihagyás miatt felszólalni.

A felszólalások f. évi október hó 10-étől bezárólag f. évi október hó 25-éig írásban a központi választmányhoz, címezve a hivatalos órák alatt a polgármesternél nyújtandók be.

A felszólaló köteles felszólalását indokolni s mellékelni azokat az okirati bizonyítékokat, amelyeknek megszerzése az egyeseknek módjában állhat, azokra a bizonyítékokra pedig, amelyeknek megszerzése az egyes személyeknek nem állhat módjában, akként köteles felszólalásában utalni, hogyok az feltalálhatók legyenek.

A felszólalás olyan változásokra is alapítható, amelyek a választók összeírása óta állottak elő. A felszólalásban új bizonyítékok is felhozhatók.

Minden felszólalás csak egy-egy személyre vonatkozhatik.

A felszólalásokra mindazok, akiket a felszólalás joga megillet f. évi október 10-étől bezárólag f. évi november 10-éig írásban, indokolton és minden felszólalásra külön-külön észrevételeket nyújthatnak be a polgármesternél a hivatalos órák alatt.

Mint hogy a 154.710—1914. sz. elvi jelentőségű belügyministeri rendelet szerint az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének az 1913. évi XIV. t. c. értelmében való jelen első összeállítását alkalmával, az ezen törvény 57. §-ának 4. bekezdésében megjelölt, kihagyottak névjegyzéke nem lesz elkészítve és mint hogy ennek folytán ugy az új névjegyzéktervezetből, valamint az 1913. évre érvénnyel bírt országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékéből kihagyottak, illetve az ezekből az 1913. évi XIV. t. c. értelmében összeállított jelen ideiglenes névjegyzékbe fel nem vettek, kiértesítve nem lesznek, felhívom az 1913. évi országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékében felvéve volt választókat, nemkülönben az országgyűlési képviselőválasztói jog

megszerzéséhez az 1913. évi XIV. t. c. szerint szükséges kellékek birtokában lévő, minden a férfi nemhez tartozó és Aradon lakó, illetve alkalmazva lévő magyar állampolgárt, hogy a közszemlére kitett országgyűlési képviselőválasztók ideiglenes névjegyzékét kellő időben tekintsek meg, esetleges felszólalásukat ellene nyujtsák be és a felszólalások ellen netáni észrevételeiket a fentebb megjelölt módon tagyék meg.

Varjassy
polgármester,
közp. választ. elnök.

Izr. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni,
hogy egy internátussal egybekötött
magániskolát nyitottunk,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként beirattatnak. Ugyisint bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbéli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka

okl. tanítónő

József főherceg-ut 19., I. em.

Jó anyák, gondos szülők

legjobban cselekesznek, ha gyermekeiknek átlátszó, kellemes ízű, mindig friss:

Hajós-féle

Csukamájolajat

adnak; a hűvösebb idő beálltával ennek használata igen fontos.
Egy üveg utasítással ára **2 korona.**

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely-hajat

Hajfestő

vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,

a „Melogen“. Ára **2 korona.**

Sápkóros leányok, vérszegény asszonyok,

páratlan sikerrel használják a

Ferratol Vastáplikör.

171

E rendkívül kellemes édes ízű folyadék a legideálisabb erősítő szer; orvosilag ajánlva vérszegénység, sápadtság és általános gyengeség eseteiben. Ára $\frac{1}{2}$ literes üvegnek utasítással **3 kor.**

Szőrvesztő-Depillor. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt arc, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasítással **1 korona.**

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

APRÓ HIRDETÉSEK

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kosuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg ellér — avagy levélbélyegeken.

A hirdetés a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkeszti.

KIADÓ LAKÁS.

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25. számú hában (Neuman palota) egy 5 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 5855

4 szobás lakás

fürdőszobával, november 1-re kiadó Teleky-utca 20. sz. Értekezni Erásébet-körut 32. sz., I. em. 5298

ÜZLETEK.

Jómeneteli

falusi üzlet, jogokkal, házzal együtt más vállalat miatt jutányosan eladó, esetleg bérbe. Cím: Szalámi-gyár Arad, Boros Béni-tér 11. 5819

ALKALMAZÁST KERES.

Egy ügyes

bejáró szakácsnő úri házakhoz ajánlkodik. Cím a kiadóhivatalban. 5851

5894 - 1914. pm.

Hirdetmény.

Az 1914. évre érvényes legtöbb adót fizetők névjegyzékét az 1886. évi XXI. t. cz. 28 §-a értelmében f. év október hó 15-től október hó 30-ig terjedő 15 napra a város-háza I. emeletén levő hivatalos helyiségben közszemlére kiteszem azzal, hogy abba bárki betekinthez s ellene a közszemlére kitétel ideje alatt az állandó bíráló választmányához címezve hivatalomba benyújtott írásbeli fellebezéssel élhet.

Arad, 1914. október 15-én.

Varjassy
polgármester.

Használt ólom
megvételre kerestetik.

Költözködők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 5861

Koch Dániel

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

215—1914. Eln. szám.

Hirdetmény.

A magyar királyi Belügyminis-terium 7270—1914. B. M. eln. számú rendeletével megtiltotta, hogy olyan, vagy hasonló, vagy ugyanazon eszmét megtestesítő tárgyakat (vasgyűrűt, jelvényeket stb.) amelyek valamely jótékony vagy emberbaráti célt szolgáló bizottságtól vagy egyesülettől erednek és amelyeket azok a hadviseléssel kapcsolatban vagy emberbaráti célra hoznak forgalomba, más előállíthasson és forgalomba hozhasson.

Amidőn ezen rendeletet közhírré teszem, figyelmeztetek mindenkit, hogy a tilalom megszegése kihágást képez, s annak elkövetői 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fognak büntettetni.

Arad, 1914. évi október hó 9.

Green

főkapitány.

24706 - 914

Hirdetmény.

Az aradvárosi m. kir. pénzügyőri biztosság 8342—914. számú megkeresését és 7 drb. kimutatást azzal adjuk ki a fogyasztási adófelügyelőségnek, hogy azoknak közszemlére való kitételét f. év és hó 18-tól számított 8 napra hivatali helyiségben eirendeljék és arról az érdekelteket Nagy Károly, Szupra Mihályné szül. Szauer Anna, özv. Papp Demeterné, Vass Sándor, Maulner Márkus, Kauffmann Lajos és társa és Kiss Emma Rebeka aradi lakosokat esetleges felszólalásaik megtehetése végett hirdetményileg értesítjük.

Arad, 1914. évi október hó 17.

A városi tanács.

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242. - Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket a minden a szakmába vágó munkát, Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűtő vasakat, Wolfgram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

Figyelem.

Ajánlom a nagyközön-ség szives figyelmébe

Deák Ferenc-utca 31. szám
alatt levő

úri szabó üzletemet,

ahol legdivatosabb szabással készíték legdivatosabb férfiöltönyöket, legjutányosabban. Elvállalok átalakítást és tisztítást is. Ruhavasalás csak 1 K 20. Fazonöltönyt, jó hosszával, 24 koronáért elkészíték. Szives pártfogást kérek, kiváló tisztelattal 5815

Lóvy Dezső, úri szabó.

Automobil Pneumatikokat

külső kőpenyét és belső tömlőket bármily méretben, valamint más egyéb automobil felszerelési cikkeket, továbbá **üzemanyagokat** ugymint elsőrendű **720 fokos benzint**, olajat és gépszirt bármily mennyiségben azonnal szállít 5854

Katona Ottó

Nagyvárad,

Nagypiac-tér 1. szám.

Fiatal

kereskedősegéd

ki a fűszer, vas és rövidáru szakmában jártas és ugy magyarul mint németül és románul beszél, azonnal beléphet.

Bienenstock Sándor,

Zám. 5888

Most jelent meg!

Mátyás Jenő:

„A moratórium“

című aktuális munkája.

mely Kerpál Izsó könyvkereskedésében egy koronáért kapható.

Az összes időközi pótlások ára külön egy korona. 587

5807—1914. pm.

Hirdetmény

Korniss Ödönne és Buchler Ilonka urhölgyek vezetésével hölgytársaság alakult, melynek hazafias és hasznos célja, hogy a szegéysorsu hadba vonultak leánygyermekét a tél hónapok alatt meleg ruhával és fehérneművel lássa el.

Falkórem a város nemesszívű közönségét, mely áldozatkészségének már anyiszor tanujelét adta, hogy ezen mozgalmat ugy pénz- mint ruhadományyaival támogatni sziveskedjék.

Bármily meleg, használt női ruhát köszönettel fogadnak, mert azokat a hölgyek a szükségelt méretek szerint maguk fogják átalakítani.

A hasznos célra szánt adományok a társaság varró helyiségébe (Salacz u. 1. sz. földszinti üzlet-helyiség) küldendők, a hol a mozgalmat vezetői szivesen látják a város hölgyeit akik egypár órai kézimunkával a ruhák elkészítésénél segídkezni hajlandók.

Arad, 1915. október 17-én.

Lócs Rezső

polgármester helyettes.

Védekezés a kolera ellen!

Hathatós bacillusölő és desinficiáló szer: Iszallók, szemétdombok és egyéb félreesső helyek részére. — Ár: 1 kgm 60 fillér.

Kapható:

Wajdits György

„TURUL“

gyógyszertárban
Arad (Karolina-u. és Ferenc-tér sarok.)